

Merovingische bewoning aan de Gildestraat/Tonterstraat te Riethoven

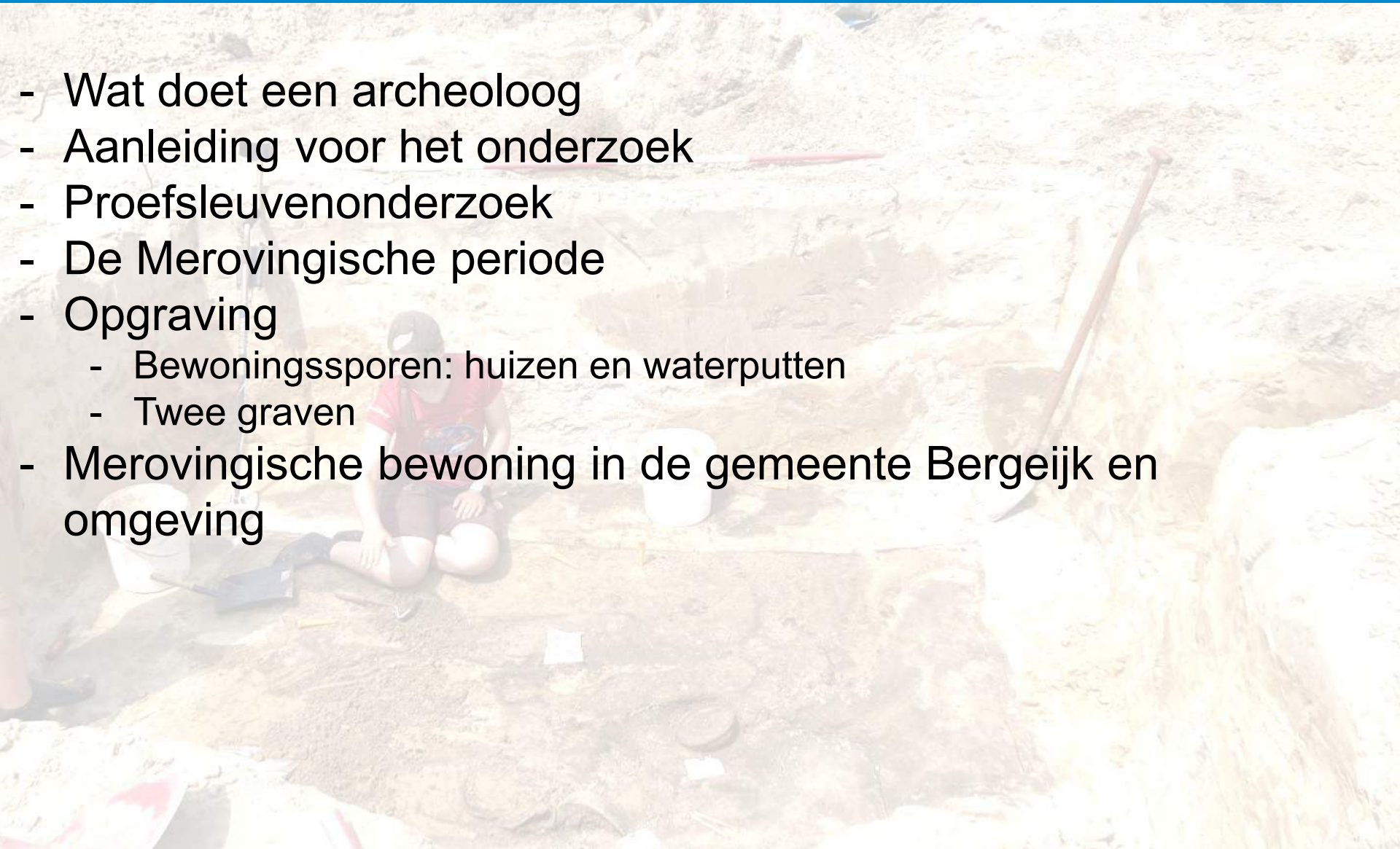
VUhbs
archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

OPBOUW LEZING

- Wat doet een archeoloog
- Aanleiding voor het onderzoek
- Proefsleuvenonderzoek
- De Merovingische periode
- Opgraving
 - Bewoningssporen: huizen en waterputten
 - Twee graven
- Merovingische bewoning in de gemeente Bergeijk en omgeving

WAT DOET EEN ARCHEOLOGOOG

WAT DOET EEN ARCHEOLOOG

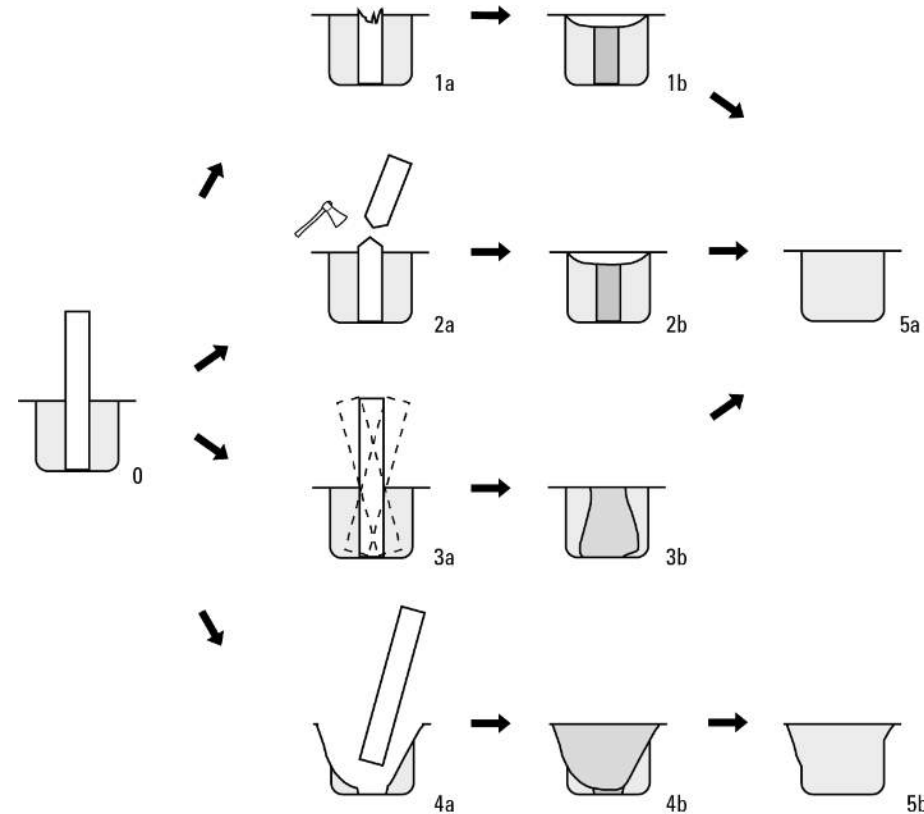
WAT DOET EEN ARCHEOLOOG

- In Nederland weinig steen, baksteen vanaf 1200.
- Vooral houtbouw

WAT DOET EEN ARCHEOLOOG

- In Nederland weinig steen, baksteen vanaf 1200.
- Vooral houtbouw
- Hout blijft in zandgrond niet bewaard
- Wat overblijft zijn paalkuilen

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Op binnenterrein tussen Gildestraat, Tonterstraat en Dorpsstraat
- Plan voor de bouw van 44 woningen
- 'Achter de Sleutel'

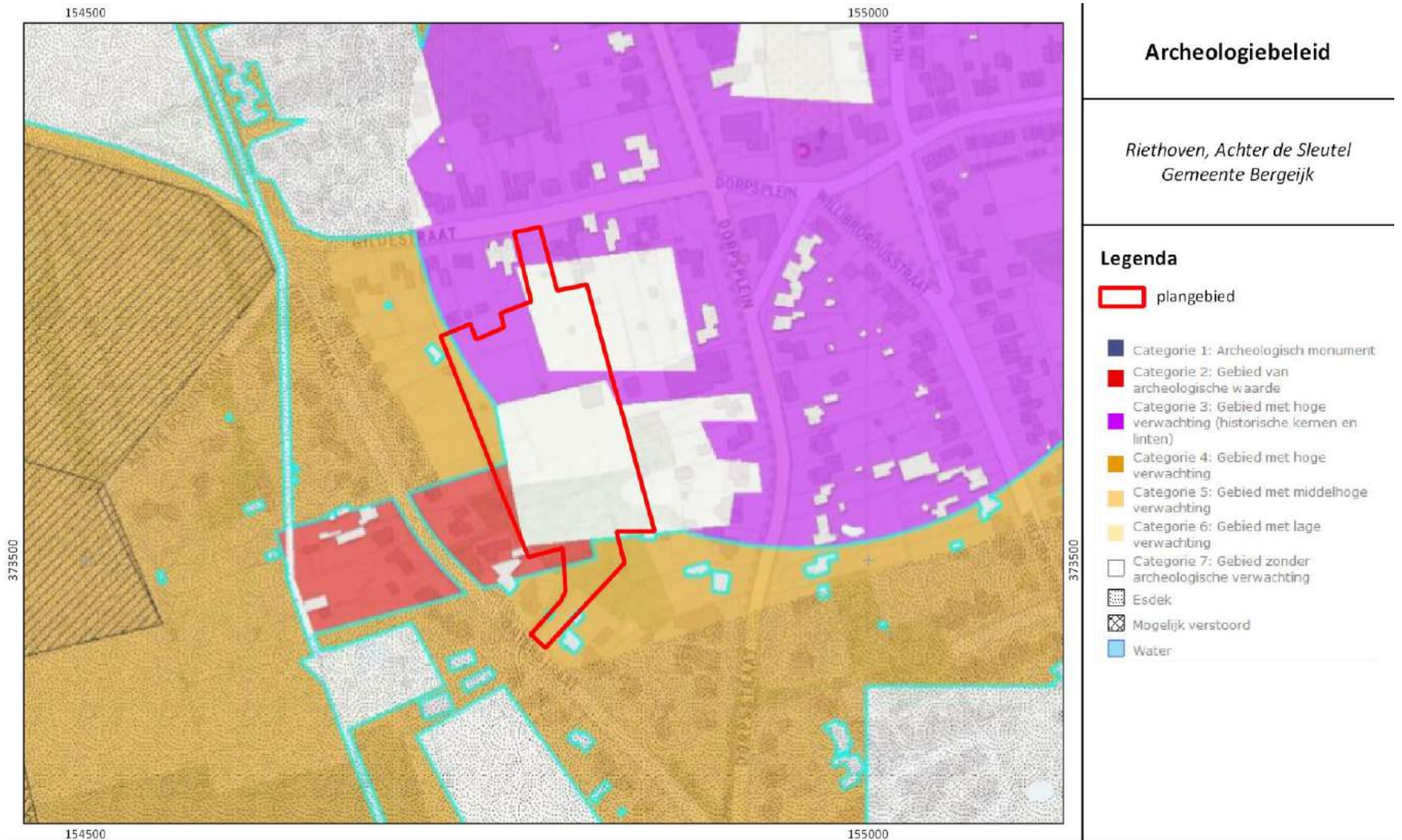

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Bij bodemverstoring (graafwerkzaamheden) is archeologisch onderzoek verplicht
- Afhankelijk van locatie, oppervlakte en graafdiepte
- Hier allerlei verwachtingen

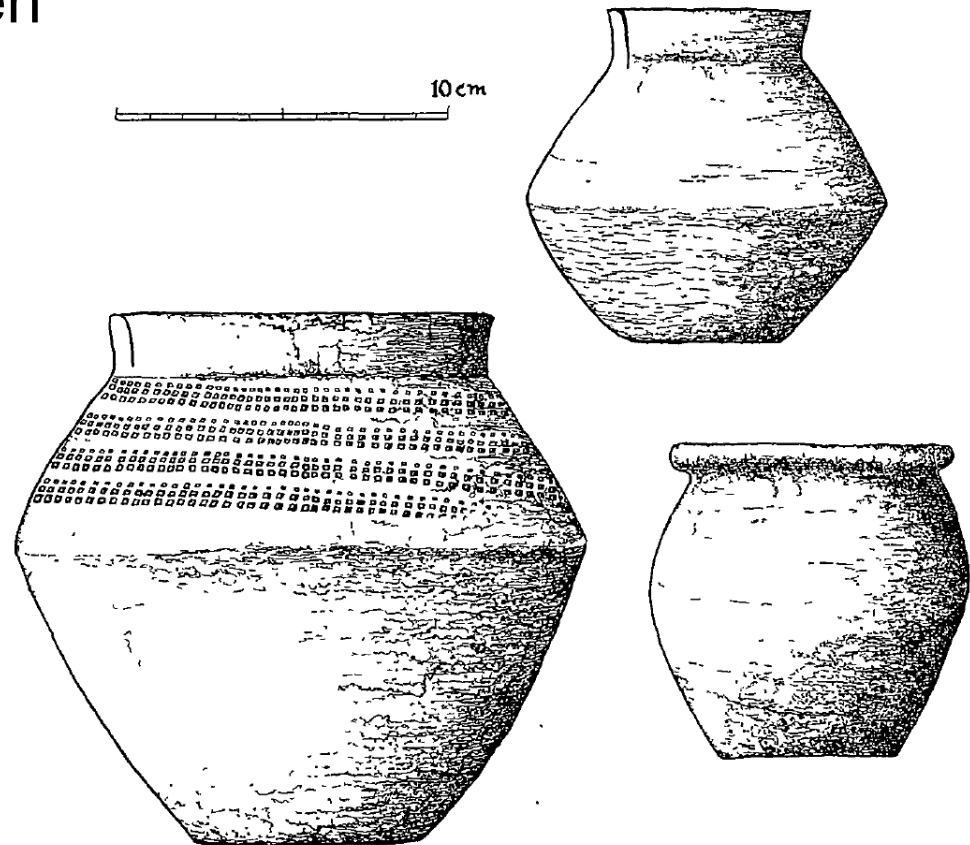
AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

Bureau- en booronderzoek

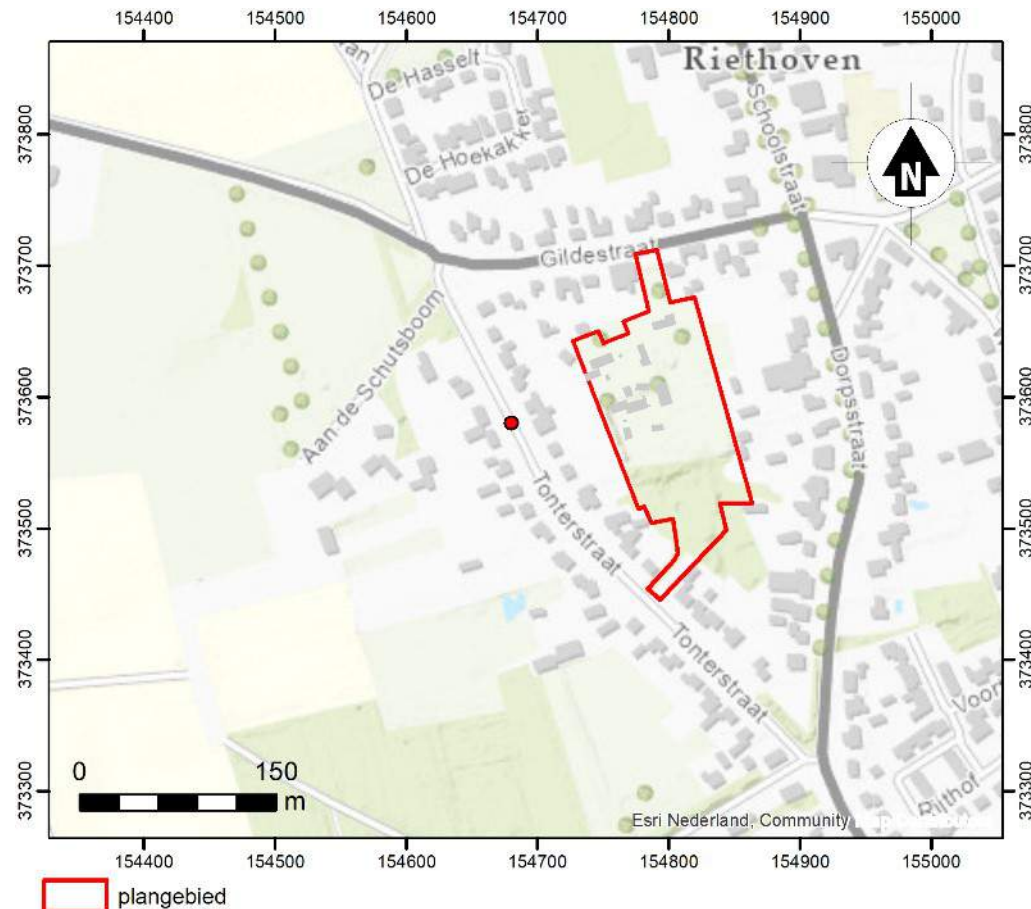
- In 1968 werden aan de Tonterstraat vier urnen aangetroffen

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

Bureau- en booronderzoek

- In 1968 werden aan de Tonterstraat vier urnen aangetroffen

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

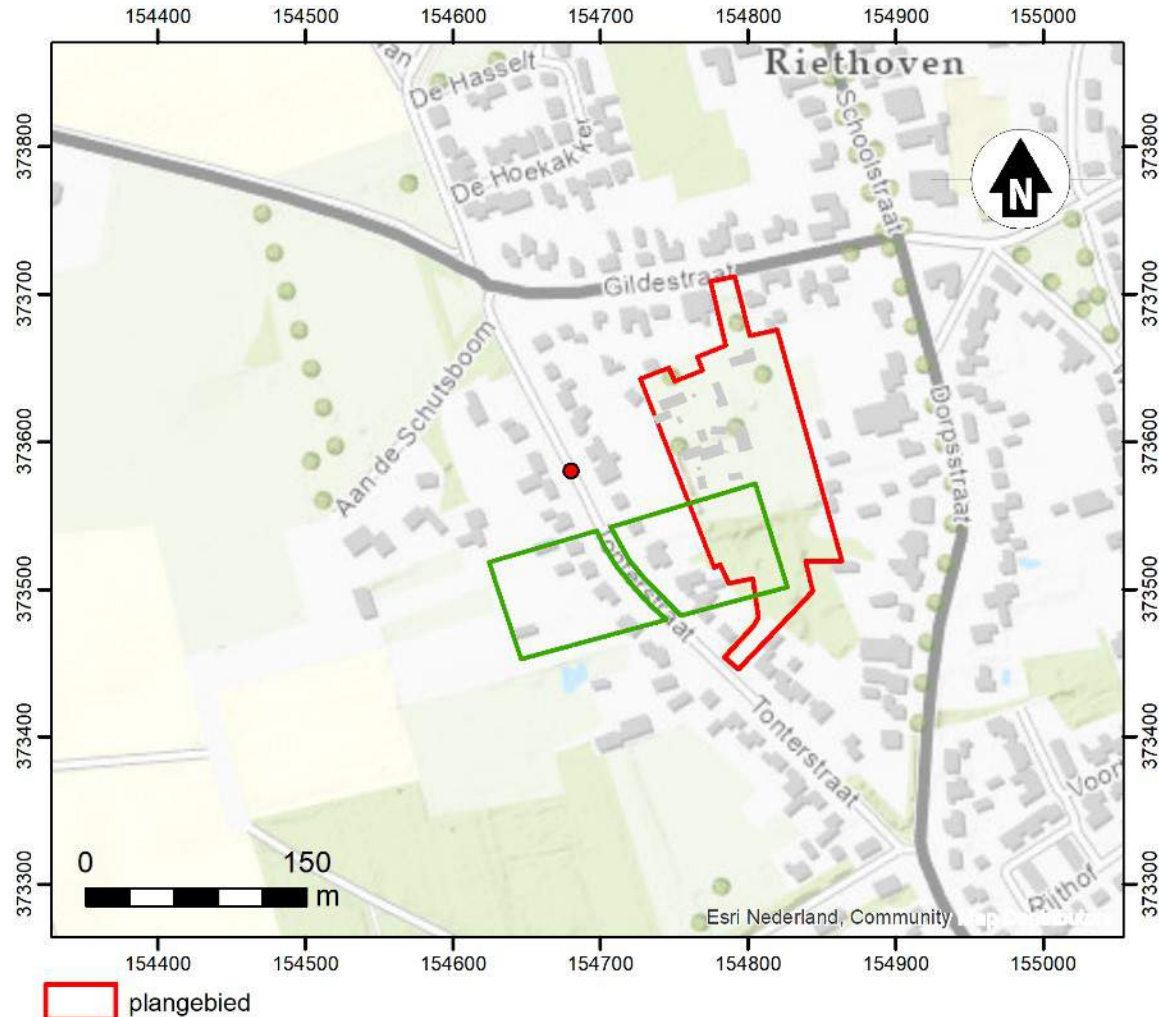
Bureau- en booronderzoek

- In 1968 werden aan de Tonterstraat vier urnen aangetroffen
- Drie zijn bewaard, een vierde werd gebroken op zoek naar munten

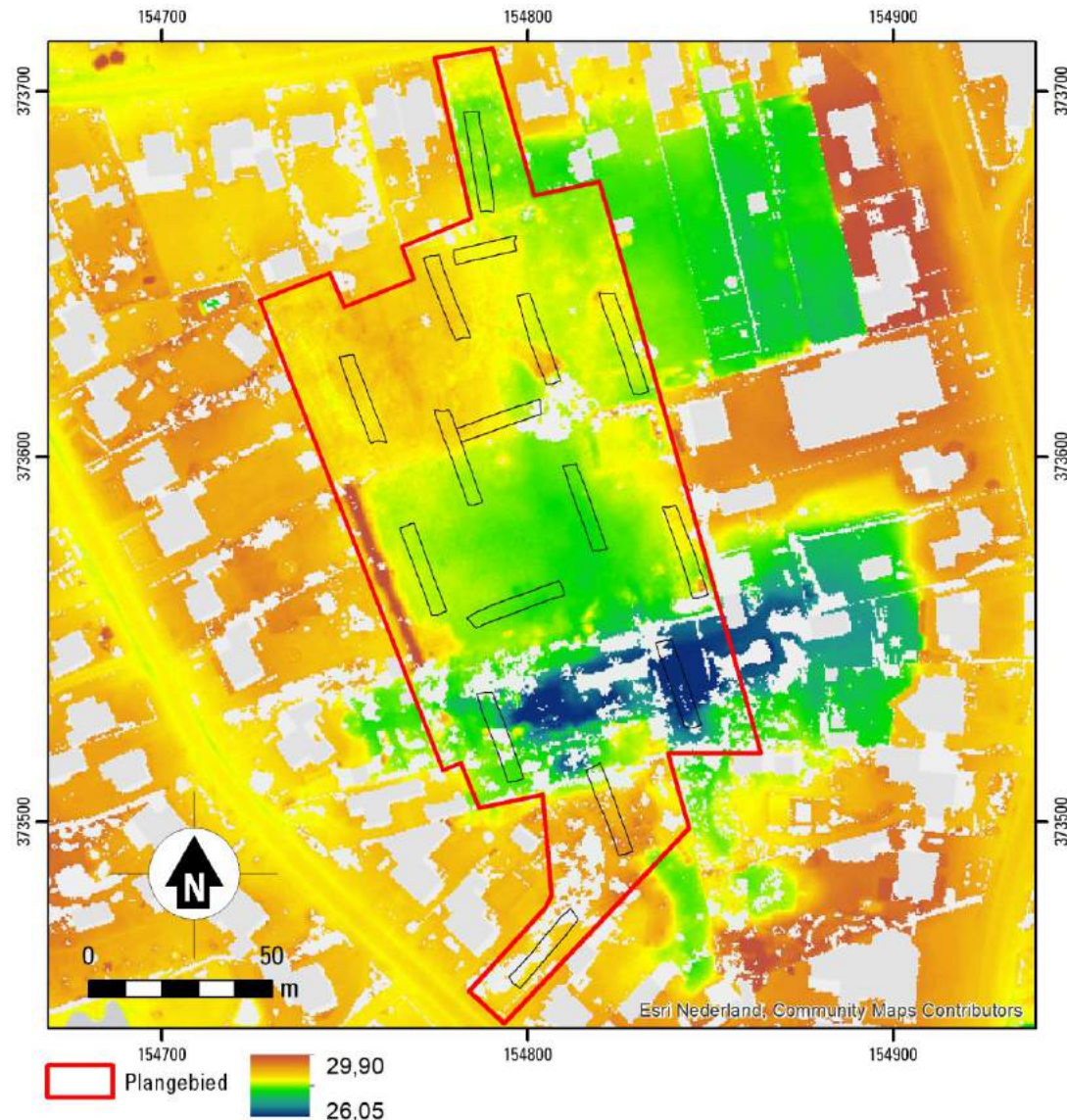
AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Het terrein werd opgenomen op de Archeologische Monumentenkaart

AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

- Het terrein is ook deels ontgrond
- Advies: een proefsleuvenonderzoek uitvoeren

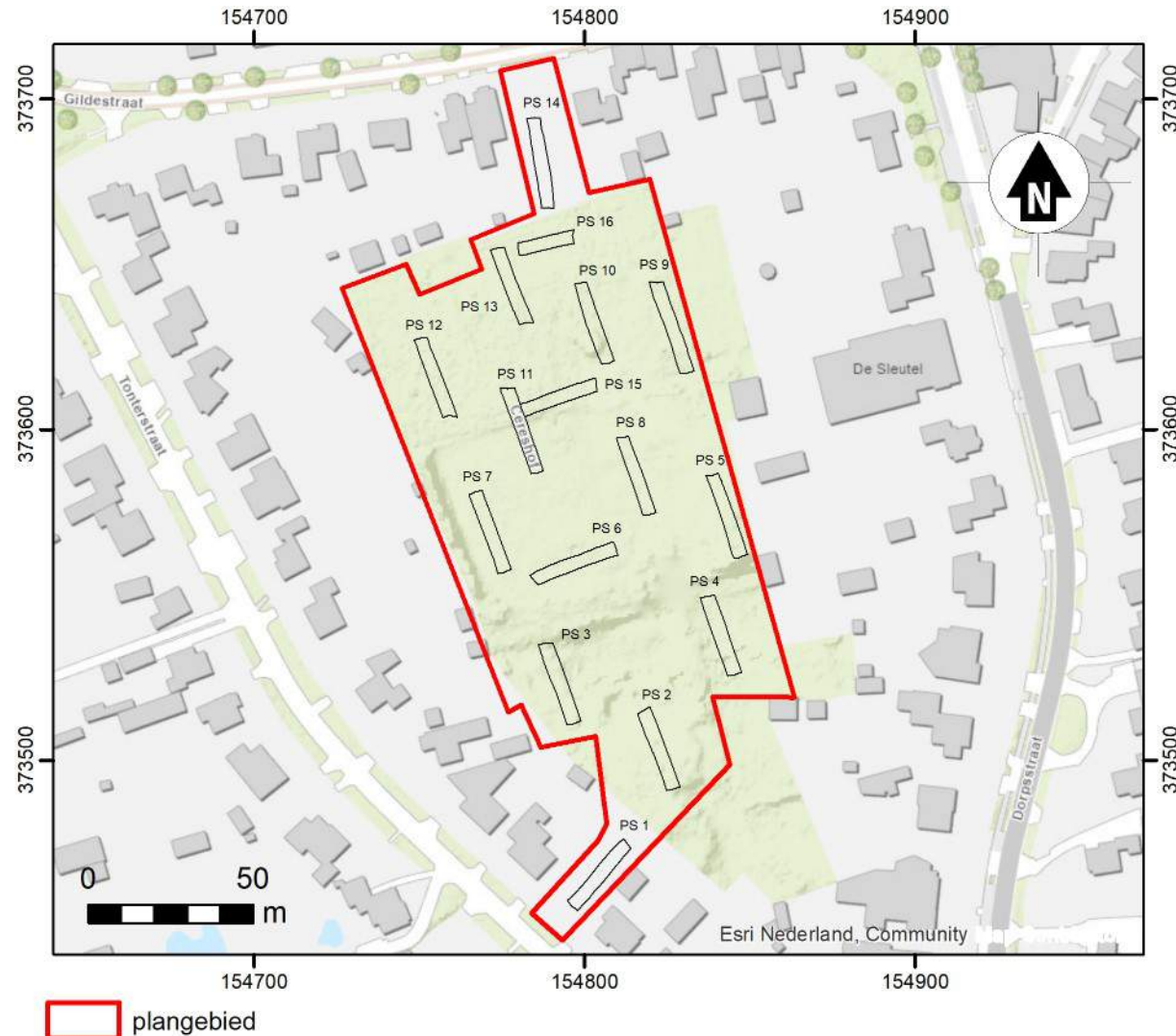

PROEFSLEUVENONDERZOEK

PROEFSLEUVENONDERZOEK

- We begonnen in het zuiden
- Zes (vrijwel) lege proefsleuven
- Daarna sporen!

PROEFSLEUVENONDERZOEK

- We begonnen in het zuiden
- Zes (vrijwel) lege proefsleuven
- Daarna sporen!
- Van gebouwen?

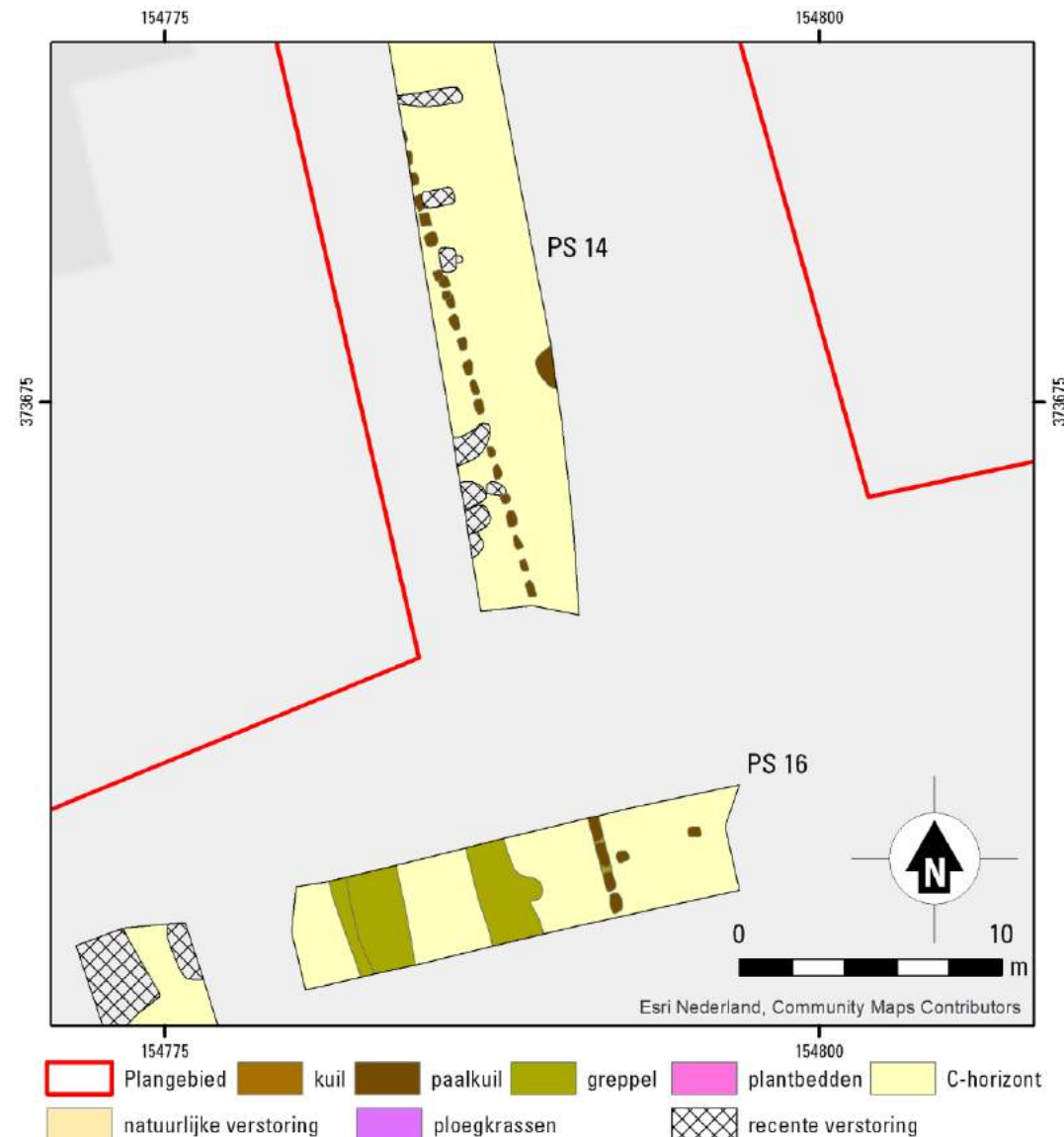
PROEFSLEUVENONDERZOEK

- We begonnen in het zuiden
- Zes (vrijwel) lege proefsleuven
- Daarna sporen!
- Van gebouwen?
- En een palissade?

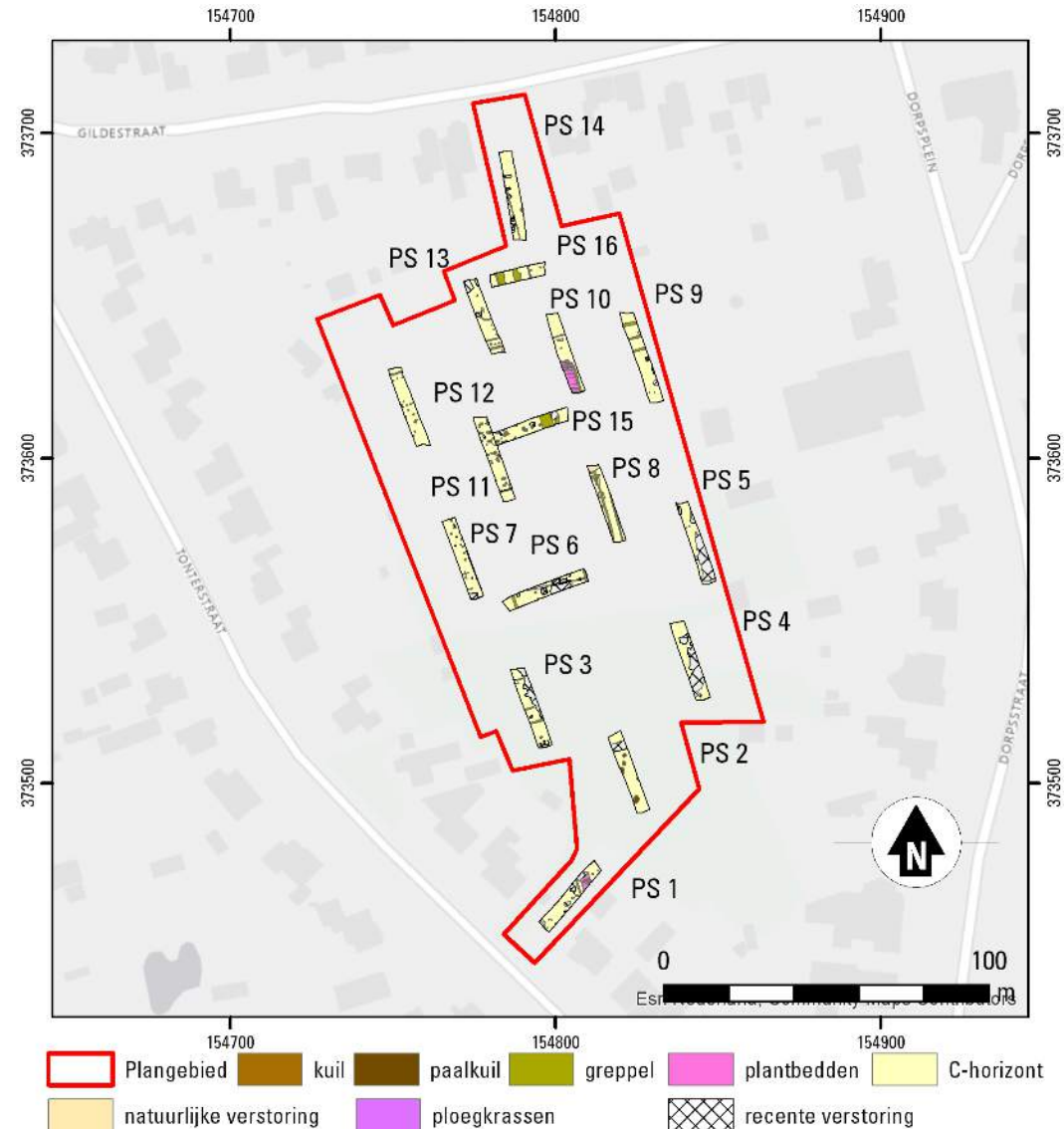
PROEFSLEUVENONDERZOEK

- We begonnen in het zuiden
- Zes (vrijwel) lege proefsleuven
- Daarna sporen!
- Van gebouwen?
- En een palissade?

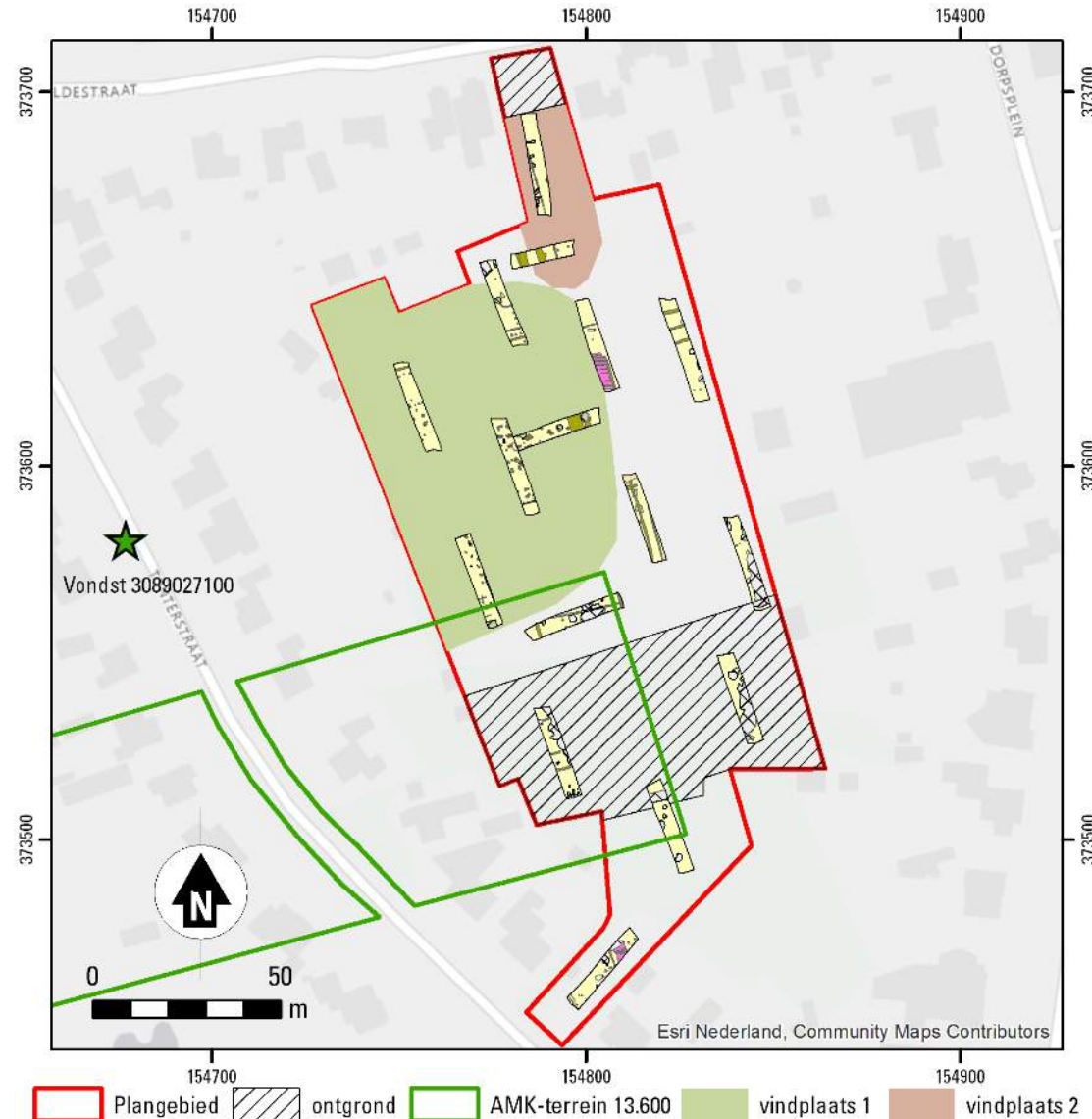
PROEFSLEUVENONDERZOEK

- Het resultaat

PROEFSLEUVENONDERZOEK

- Het resultaat
- Twee vindplaatsen
- Merovingisch (vermoedelijk)
- 'Behoudenswaardig'

DE MEROVINGISCHE PERIODE

Historisch verhaal

- Rond 270 na Chr. einde midden Romeinse tijd
- Forten langs de Rijn (limes) worden opgegeven
- In 358 na Chr. geeft keizer Julianus de Franken de status van foederati
- Rond 450 koning Merovech
- Hoofdstad Frankische rijk Doornik

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	LATE ME		1250
				1050-1000
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH LAAT	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
	ROMEINSE TIJD	LAAT	270	
MIDDEN		70 na Chr.		
VROEG		19 voor Chr.		
IJZERTIJD	LAAT	250		
	MIDDEN	500		
	VROEG	(800)-775		
Prehistorie	BRONSTIJD	LAAT	(1100)-1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP		
	MIDDEN	300.000 BP		
	VROEG			

DE MEROVINGISCHE PERIODE

- 481/2 graf van Childerik

Periode			Datering
orie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850
		NT B	1650
		NT A	1500
LEEUWEN	VROEGE ME	LATE ME	1250
		VOLLE ME	1050-1000
		D. OTTOONS/10de eeuw	900
		C. KAROLINGISCH	725
		A. MEROVINGISCH VROEG	450
NSE TIJD		LAAT	270
		MIDDEN	70 na Chr.
		VROEG	19 voor Chr.
JD		LAAT	250
		MIDDEN	500
		VROEG	(800)-775
TIJD		LAAT	(1100)-1050
		MIDDEN	1800
		VROEG	2000
HICUM		LAAT	2850
		MIDDEN	4200
		VROEG	5300-4900
ITHICUM		LAAT	6500
		MIDDEN	7500
		VROEG	9200-8800
LITHICUM		LAAT	35.000 BP
		MIDDEN	300.000 BP
		VROEG	

DE MEROVINGISCHE PERIODE

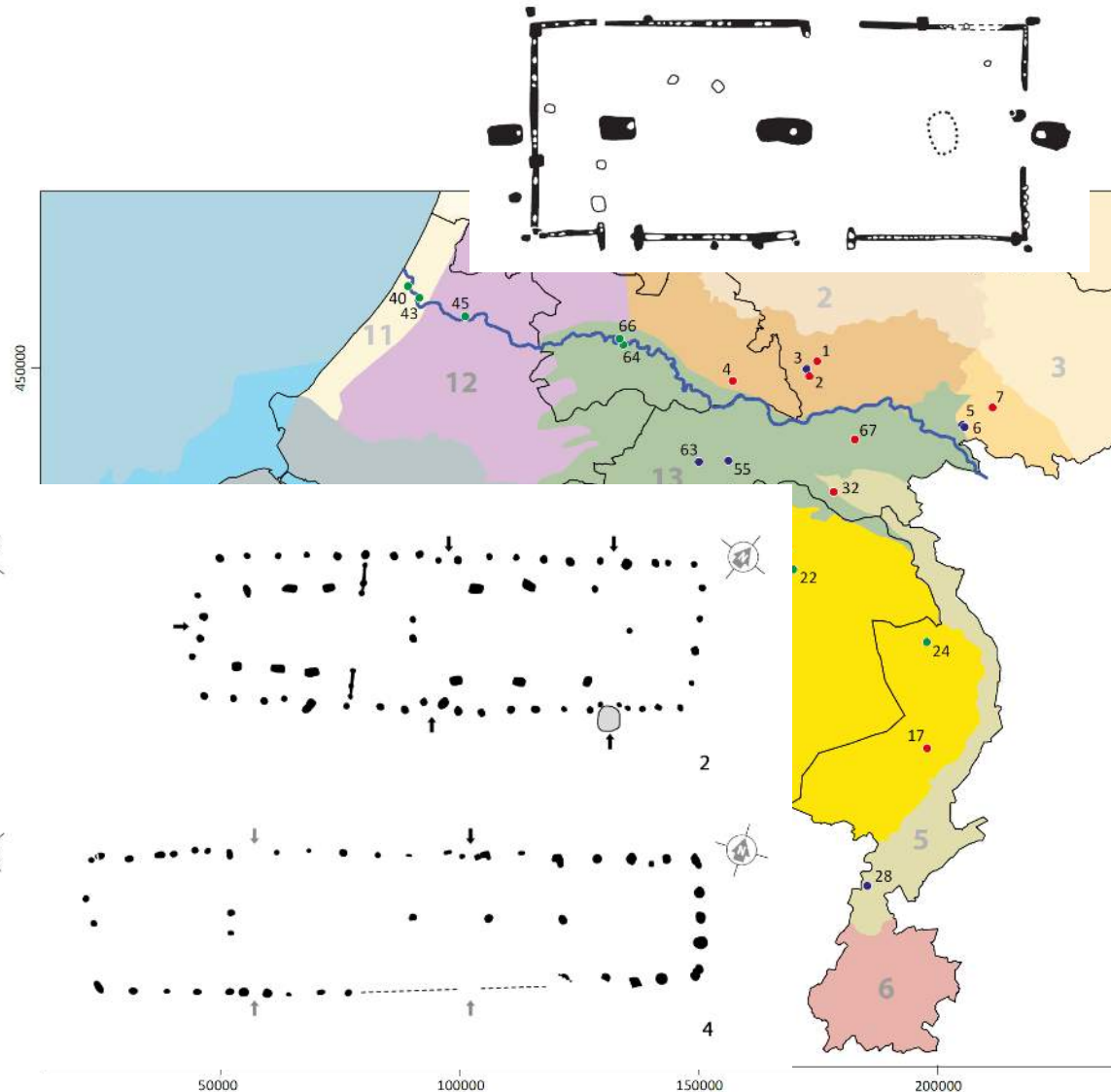
Archeologische verhaal

- In de Romeinse tijd dicht bevolkt
- Tussen 250 en 300 na Chr. verdwijnt (nagenoeg) alle bewoning

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	VROEGE ME	LATE ME	1250
			VOLLE ME	1050-1000
			D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH LAAT	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
	ROMEINSE TIJD	LAAT	270	
MIDDEN		70 na Chr.		
VROEG		19 voor Chr.		
IJZERTIJD	LAAT	250		
	MIDDEN	500		
	VROEG	(800)-775		
BRONSTIJD	LAAT	(1100)-1050		
	MIDDEN	1800		
	VROEG	2000		
NEOLITHICUM	LAAT	2850		
	MIDDEN	4200		
	VROEG	5300-4900		
MESOLITHICUM	LAAT	6500		
	MIDDEN	7500		
	VROEG	9200-8800		
PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP		
	MIDDEN	300.000 BP		
	VROEG			

DE MEROVINGISCHE PERIODE

- Rond 375 na Chr. komen nieuwe immigranten uit het noorden/oosten
- Duurt tot ca. 450 na Chr.

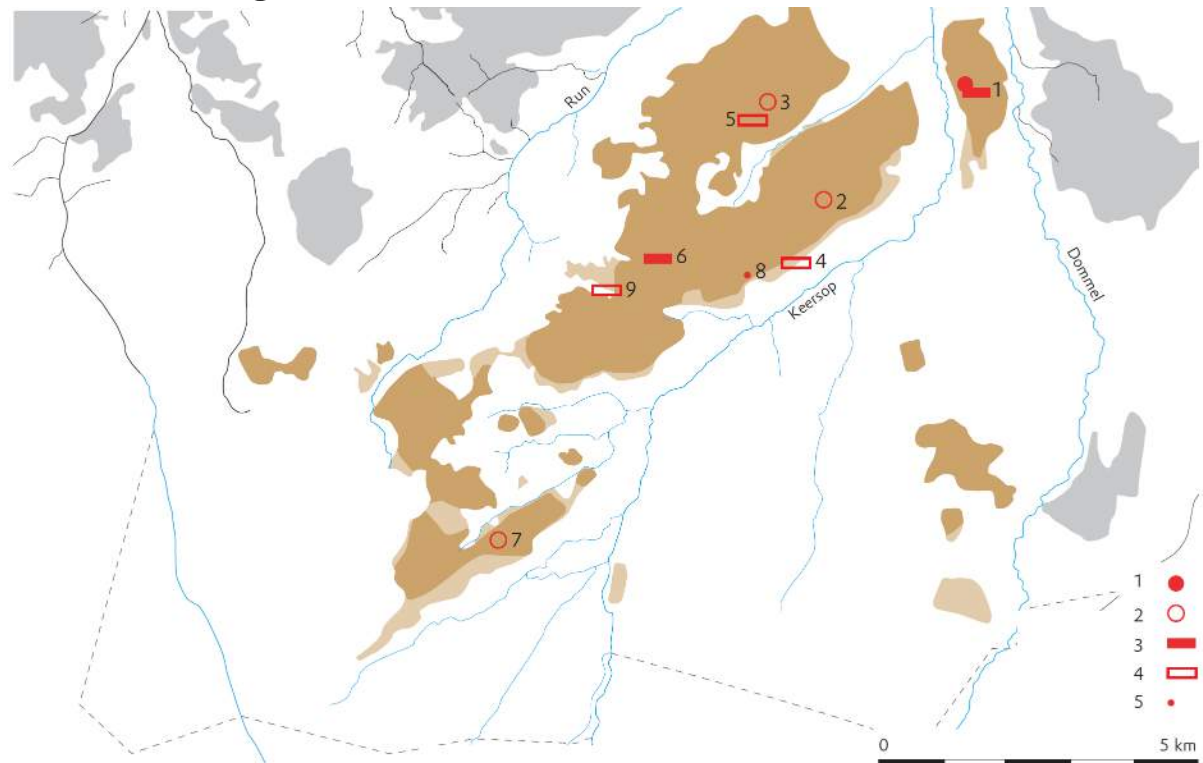
DE MEROVINGISCHE PERIODE

- Rond 375 na Chr. komen nieuwe immigranten uit het noorden/oosten
- Duurt tot 450 na Chr.
- Daarna is het gebied ruim een eeuw weer onbewoond
- Dit leidt tot herstel van bossen

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	VROEGE ME	LATE ME	1250
			VOLLE ME	1050-1000
			D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH LAAT	525
	ROMEINSE TIJD		A. MEROVINGISCH VROEG	450
			LAAT	270
MIDDEN			70 na Chr.	
Protohistorie	IJZERTIJD	VROEG	19 voor Chr.	
		LAAT	250	
		MIDDEN	500	
	BRONSTIJD		VROEG	(800)-775
			MIDDEN	(1100)-1050
			LAAT	2000
	NEOLITHICUM		VROEG	2850
			MIDDEN	4200
			LAAT	5300-4900
	MESOLITHICUM		VROEG	6500
MIDDEN			7500	
LAAT			9200-8800	
PALEOLITHICUM		VROEG	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		LAAT		

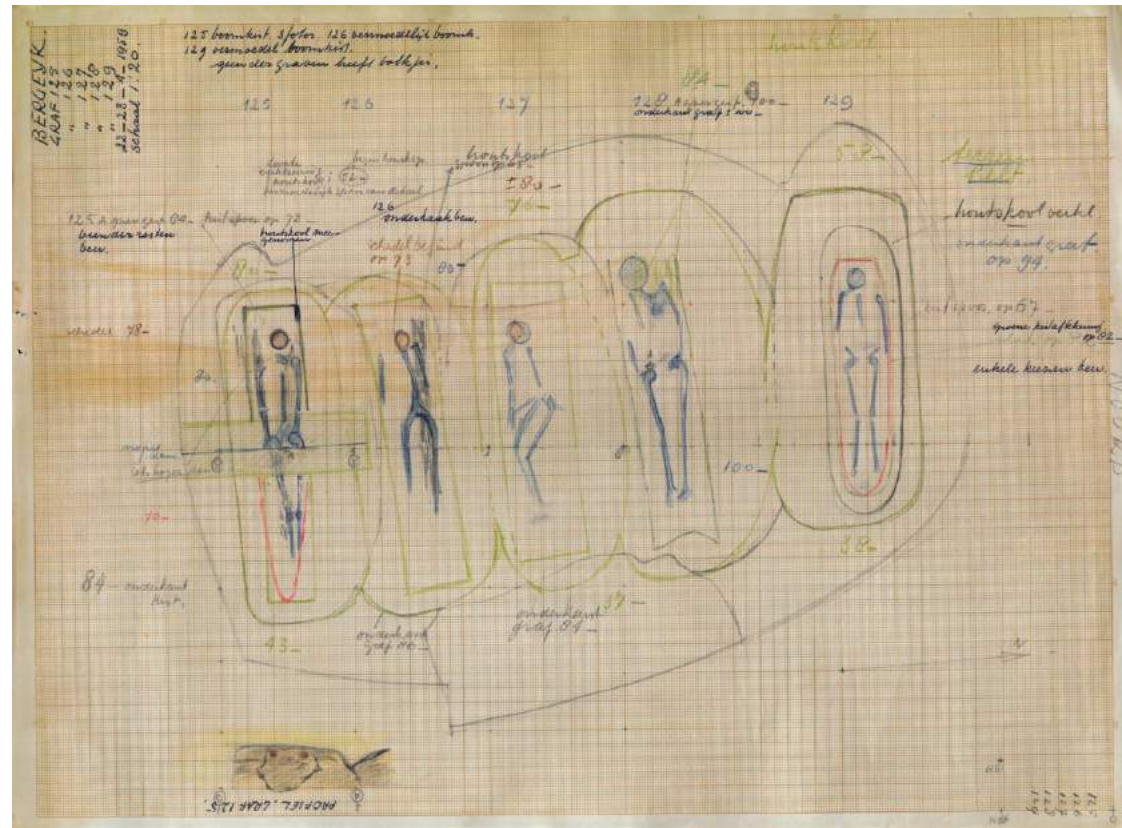
DE MEROVINGISCHE PERIODE

- Rond 575 na Chr. wordt het gebied opnieuw gekoloniseerd vanuit Frankrijk
- Vooral op de vruchtbaarste gronden

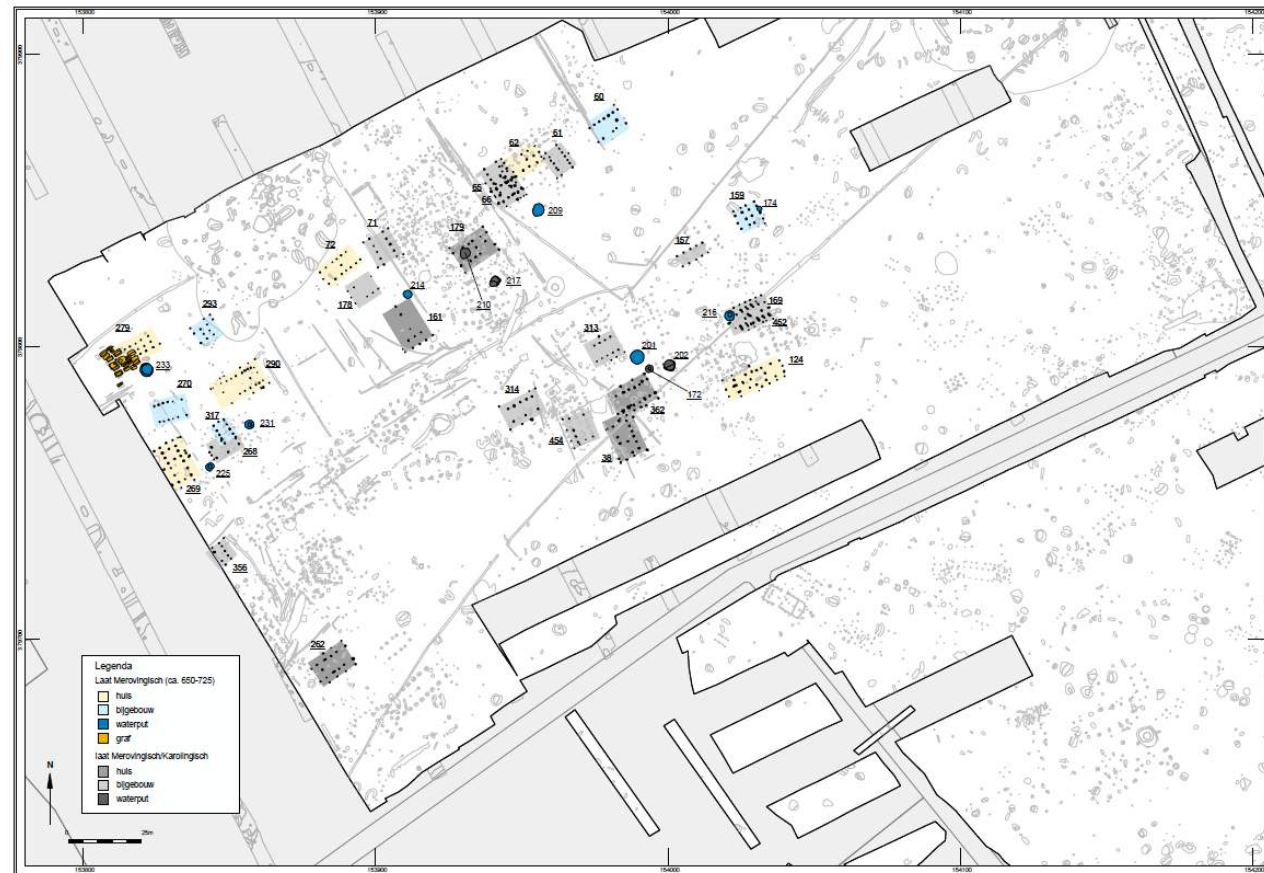
DE MEROVINGISCHE PERIODE

- Rond 575 na Chr. wordt het gebied opnieuw gekoloniseerd vanuit Frankrijk
- Vooral op de vruchtbaarste gronden
- Vooral grafvelden worden nu zichtbaar
- Bewoning bestaat uit losse erven

DE MEROVINGISCHE PERIODE

- Pas rond 650 na Chr. ontstaan geclusterde nederzettingen
- Om vanaf 725 na Chr. weer verspreid te raken

DE OPGRAVING

DE OPGRAVING

DE OPGRAVING

Sporen worden
ingemeten

DE OPGRAVING

En gecoupeerd
(half uitgegraven)

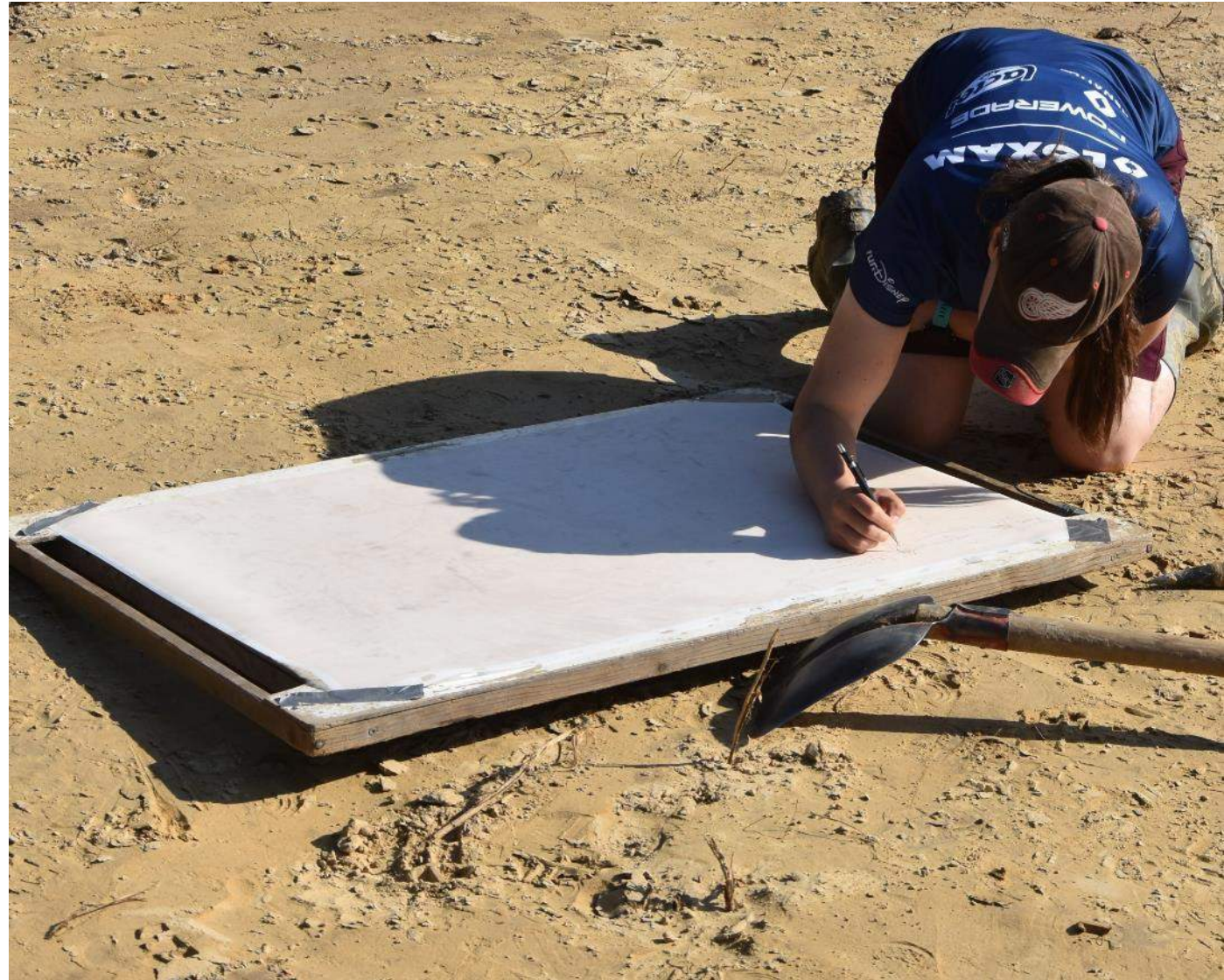
DE OPGRAVING

De coupe wordt
gefotografeerd

DE OPGRAVING

De coupe wordt getekend

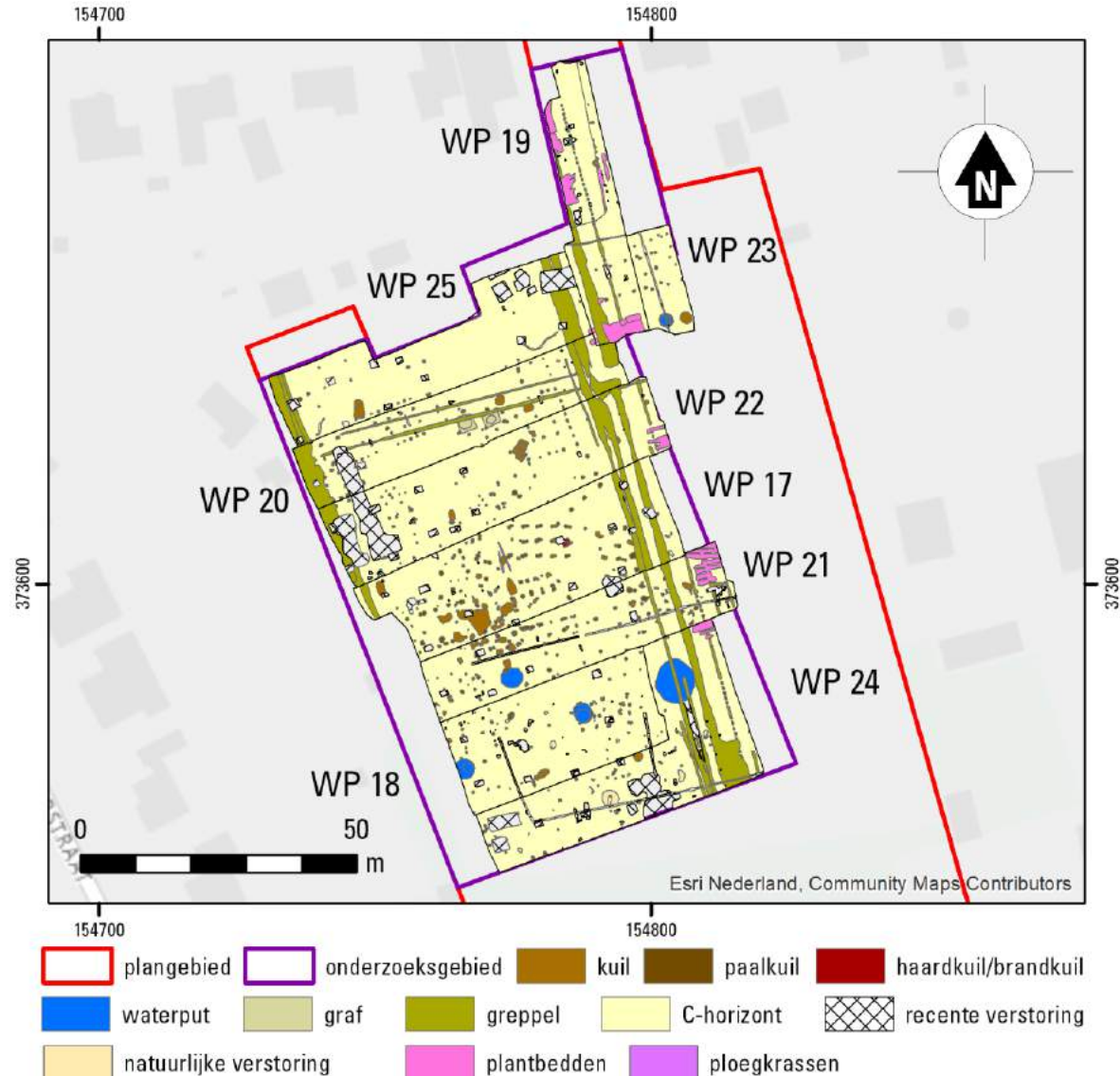

DE OPGRAVING

Dit leidt tot een opgravingsplattegrond

Veel sporen (824)

- 572 paalkuilen
- 56 kuilen
- 46 greppels
- 8 waterputten
- 2 graven

DE OPGRAVING

Maar we zoeken eigenlijk structuren (gebouwen)

DE OPGRAVING

Voorlopige stand
- 11 gebouwen

DE OPGRAVING

Voorlopige stand
- 11 gebouwen

DE OPGRAVING

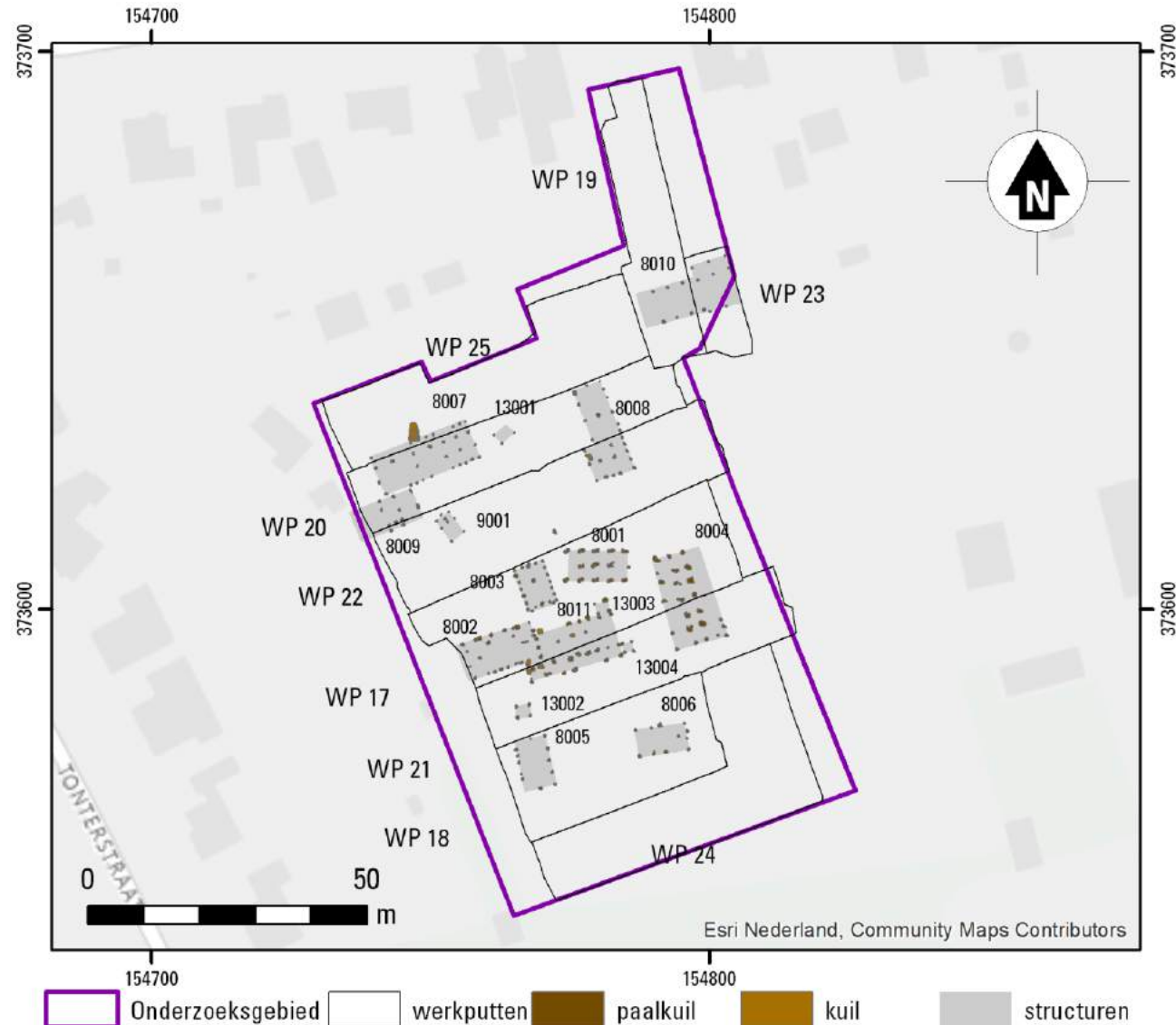
Voorlopige stand
- 11 gebouwen

DE OPGRAVING

Voorlopige stand

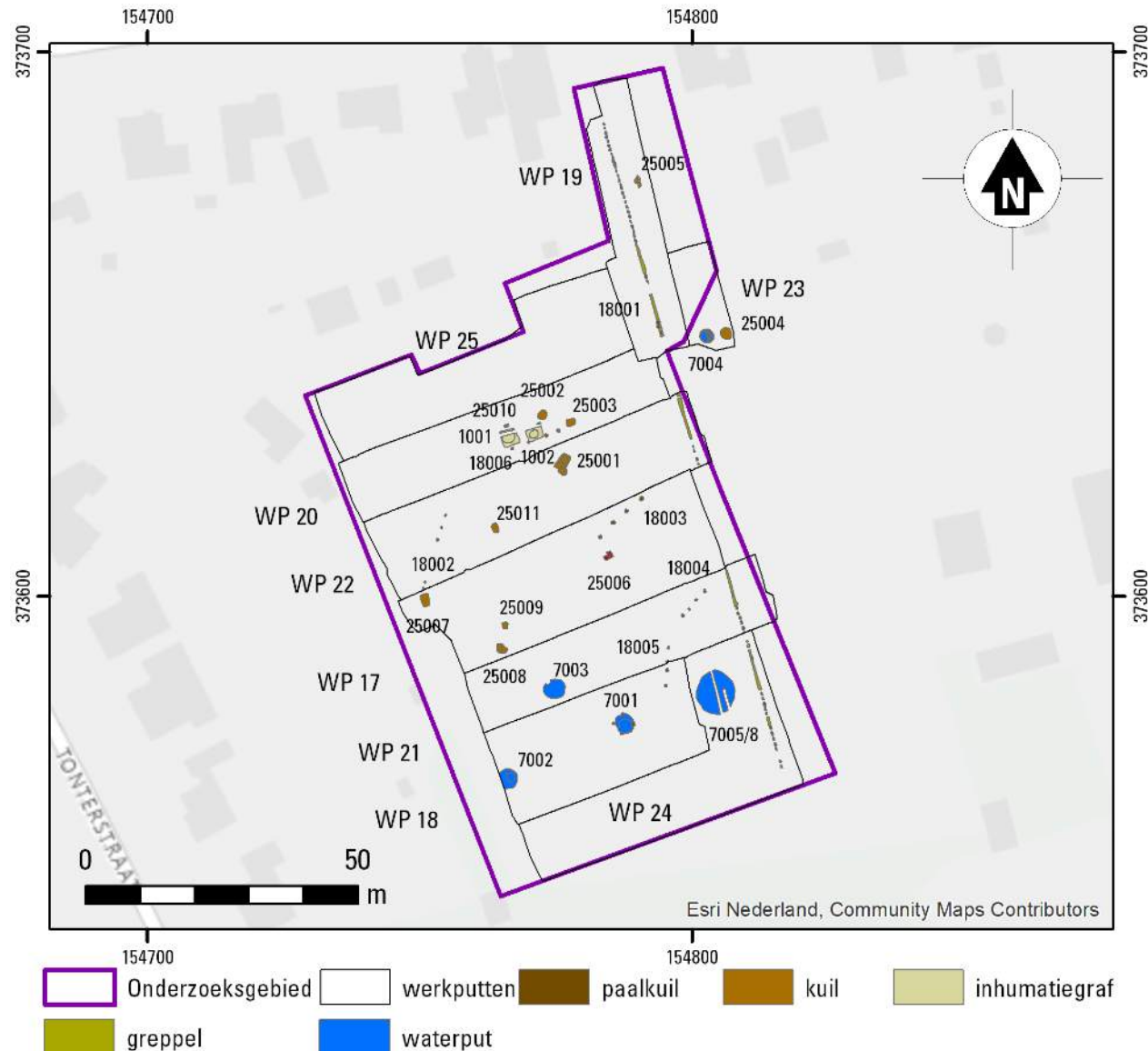
- 11 gebouwen
- 1 bijgebouw
- 4 spiekers

DE OPGRAVING

Voorlopige stand

- 11 gebouwen
- 1 bijgebouw
- 4 spiekers
- 1 palissade

DE OPGRAVING

Palissade

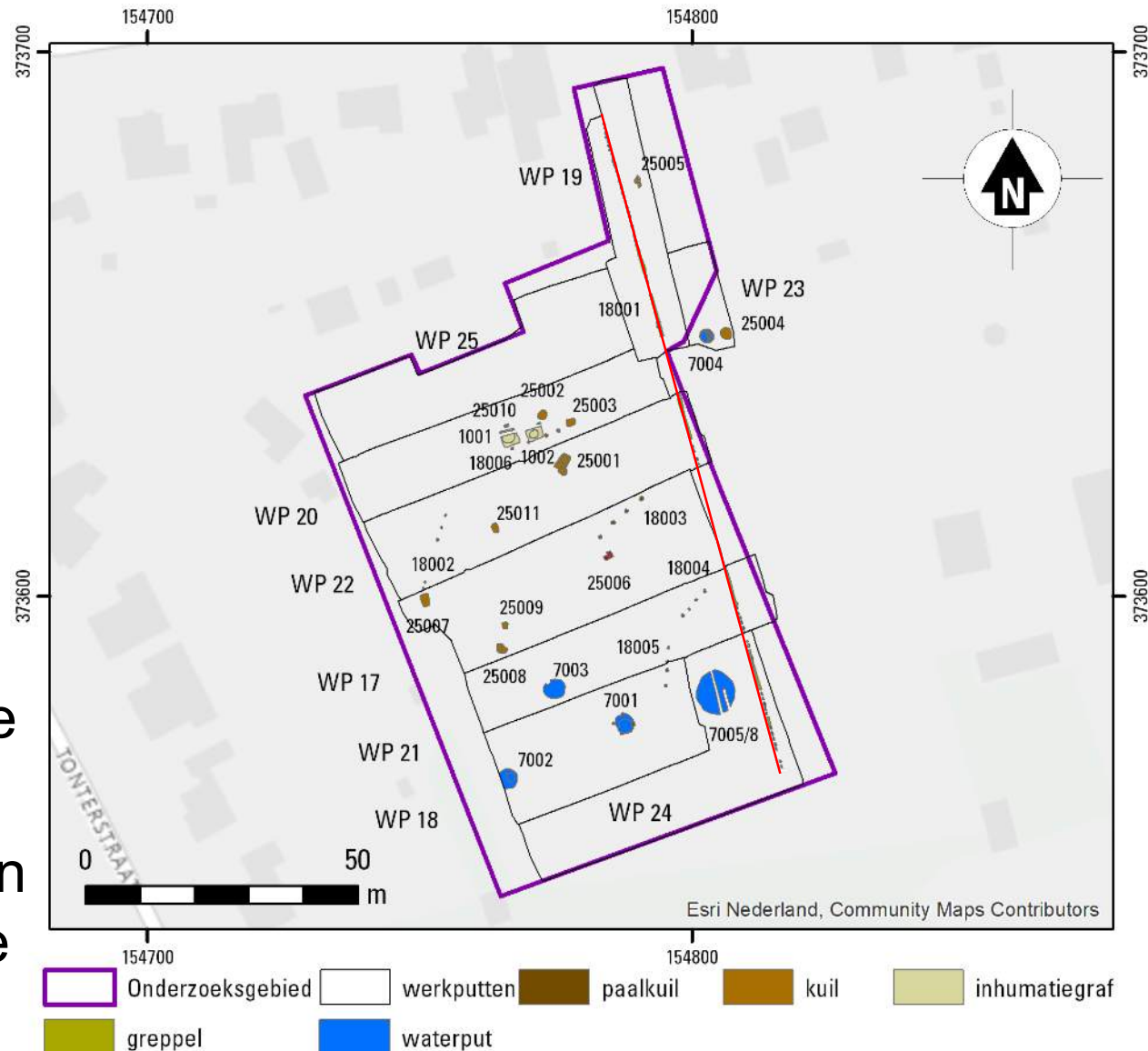
- Bestaat uit 88 paalkuilen en een greppel

DE OPGRAVING

Palissade

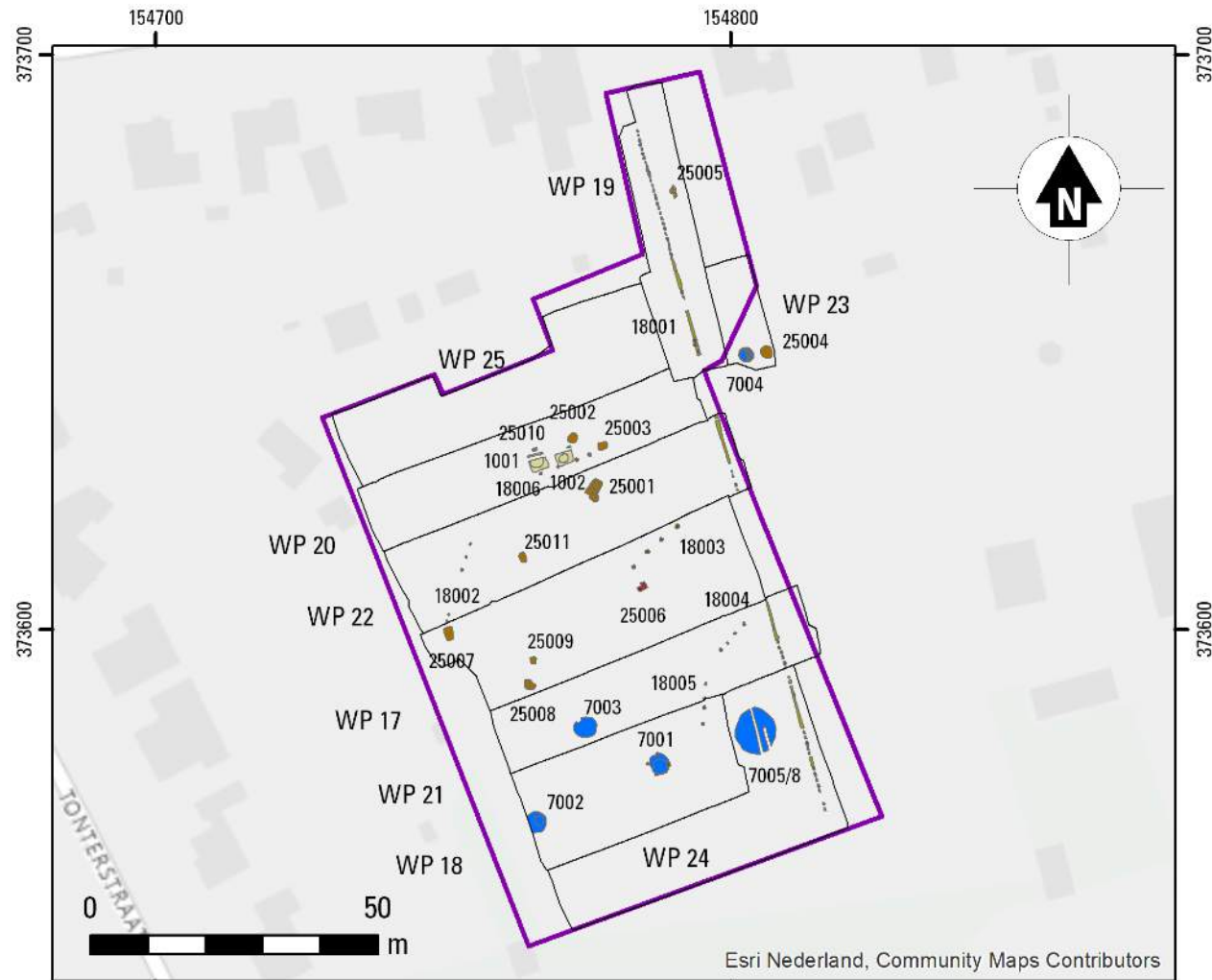
- Bestaat uit 88 paalkuilen en een greppel
- Heeft een lengte van 122 m
- Maar nauwelijks vondsten
- Mogelijk rondom de nederzetting
- Maar ook structuren buiten de palissade

DE OPGRAVING

Voorlopige stand

- 11 gebouwen
- 1 bijgebouw
- 4 spiekers
- 1 palissade
- 3 palenrijen
- 8 waterputten

DE OPGRAVING

Waterputten

- Ingegraven boomstammen
- Vrij slecht bewaard (ontgronding)

DE OPGRAVING

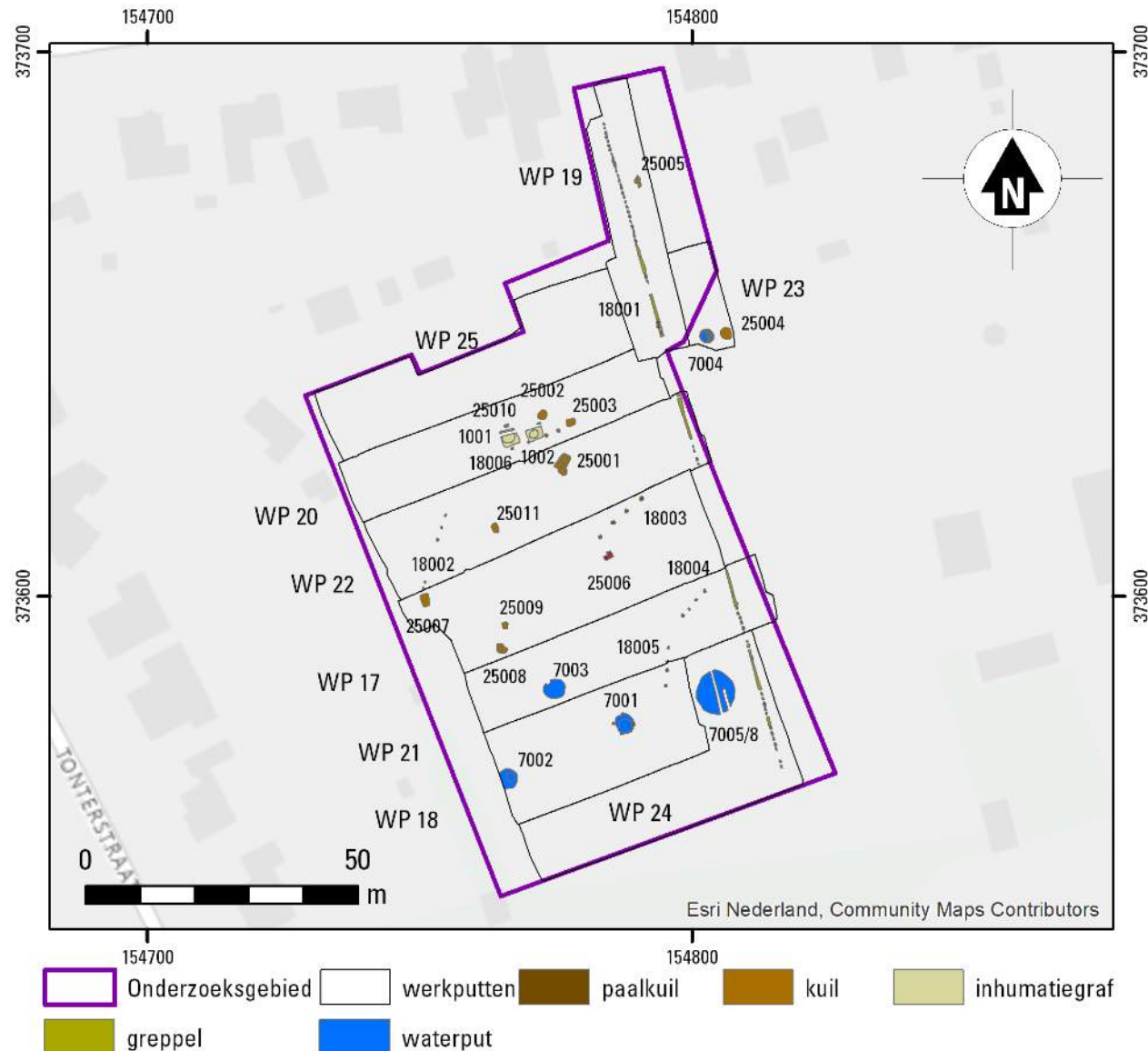
ten

DE OPGRAVING

Voorlopige stand

- 11 gebouwen
- 1 bijgebouw
- 4 spiekers
- 1 palissade
- 3 palenrijen
- 8 waterputten
- 11 grotere kuilen
- 2 inhumatiegraven

DE OPGRAVING

Inhumatiegraven

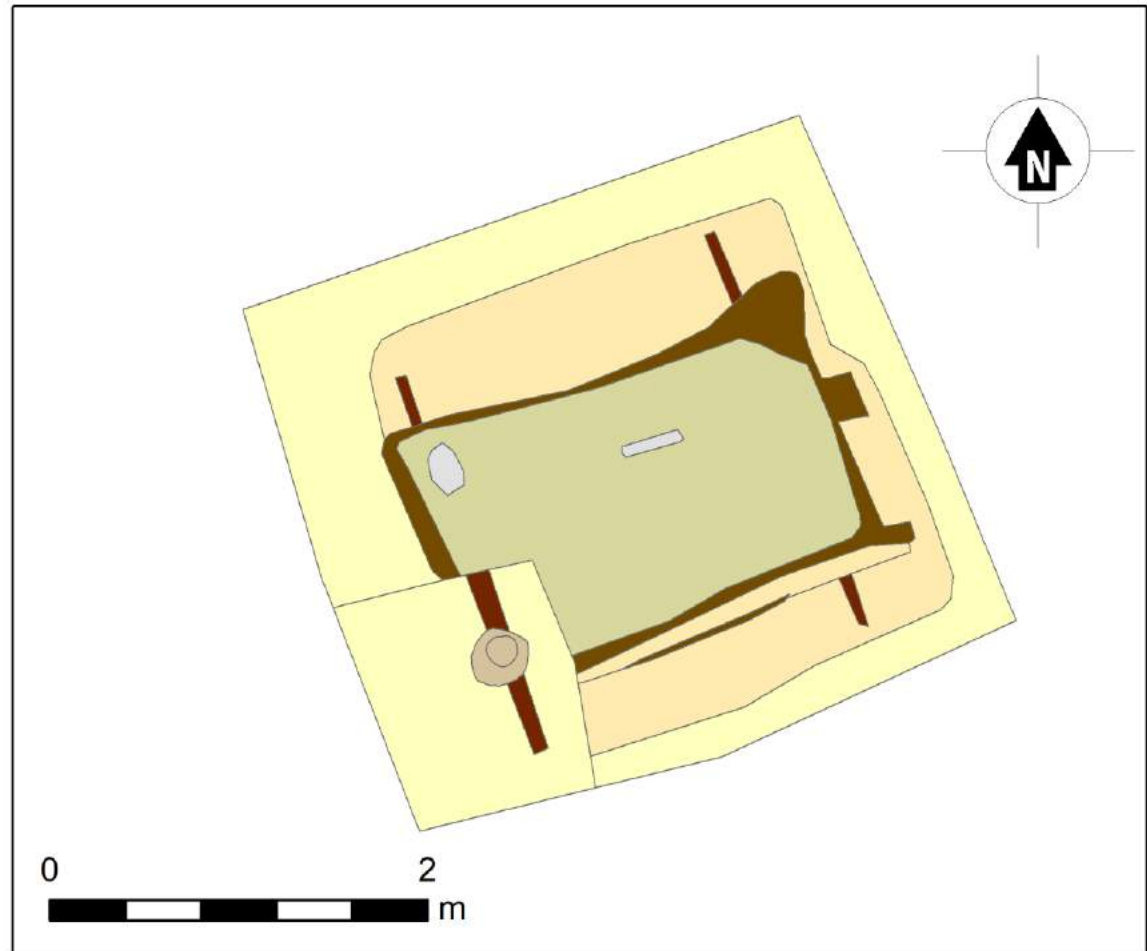
- Graf 1

DE OPGRAVING

Inhumatiegraven

- Graf 1
- Kamergraf

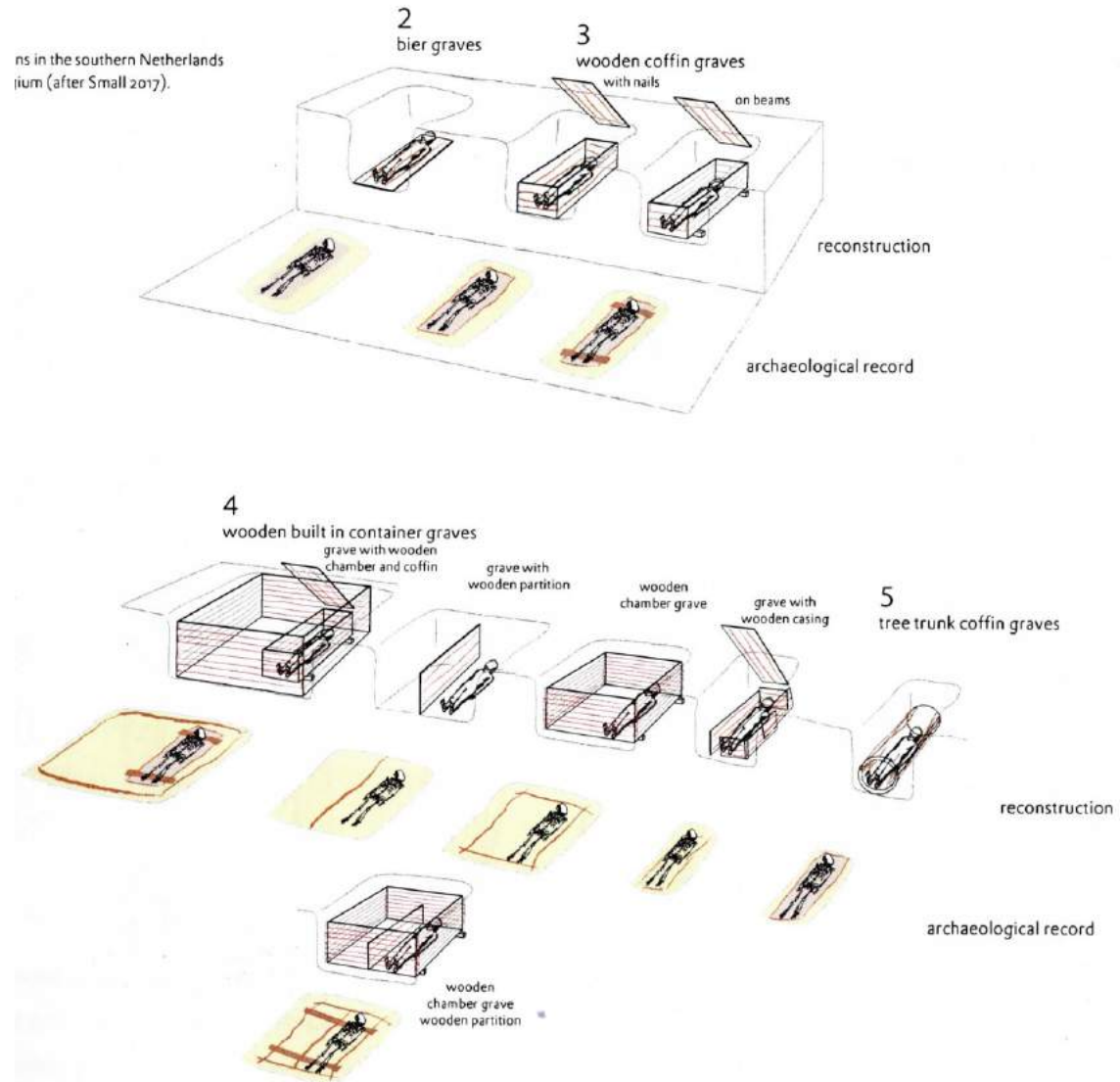

	ondergrond		grafkuil		grafkamer		balken		lijksilhouet
	kistvulling		aardewerk pot						

DE OPGRAVING

Inhumatiegraven

- Graf 1
- Kamergraf

DE OPGRAVING

De graven werden geheel gezeefd

DE OPGRAVING

Onder toezicht van prof. Theuws

DE OPGRAVING

Vondsten graf 1 - Pot

DE OPGRAVING

Vondsten graf 1

- Pot
- Kralen (16+2)
- Brons(beslag)

DE OPGRAVING

Graf 2
Vlak 5
-85 cm

DE OPGRAVING

Graf 2
Vlak 6
-95 cm

DE OPGRAVING

Graf 2

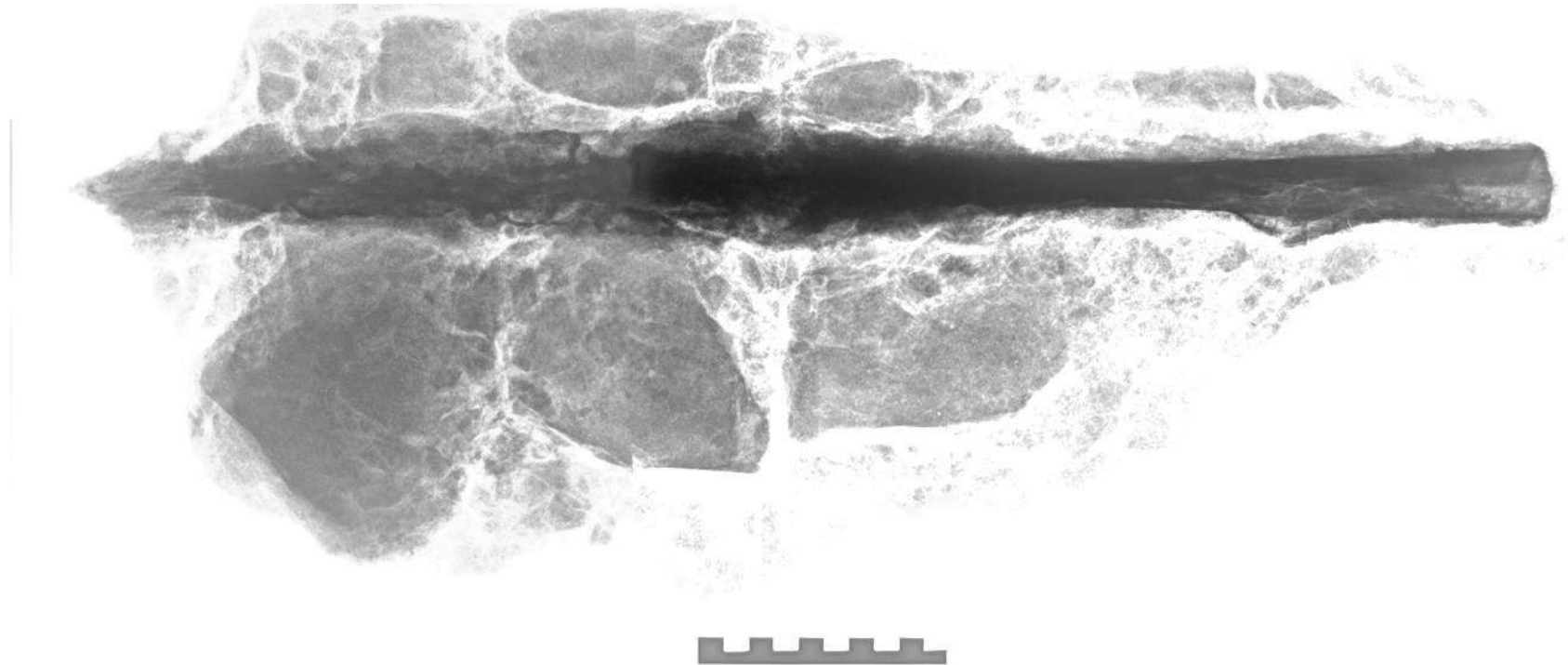
IJzeren voorwerp

DE OPGRAVING

Graf 2

IJzeren voorwerp > lanspunt

Restaura-VNR:255

DE OPGRAVING

Graf 2

Aardewerken pot

DE OPGRAVING

Graf 2

Aardewerken pot

DE OPGRAVING

Graf 2
Vlak 8
-100 cm

DE OPGRAVING

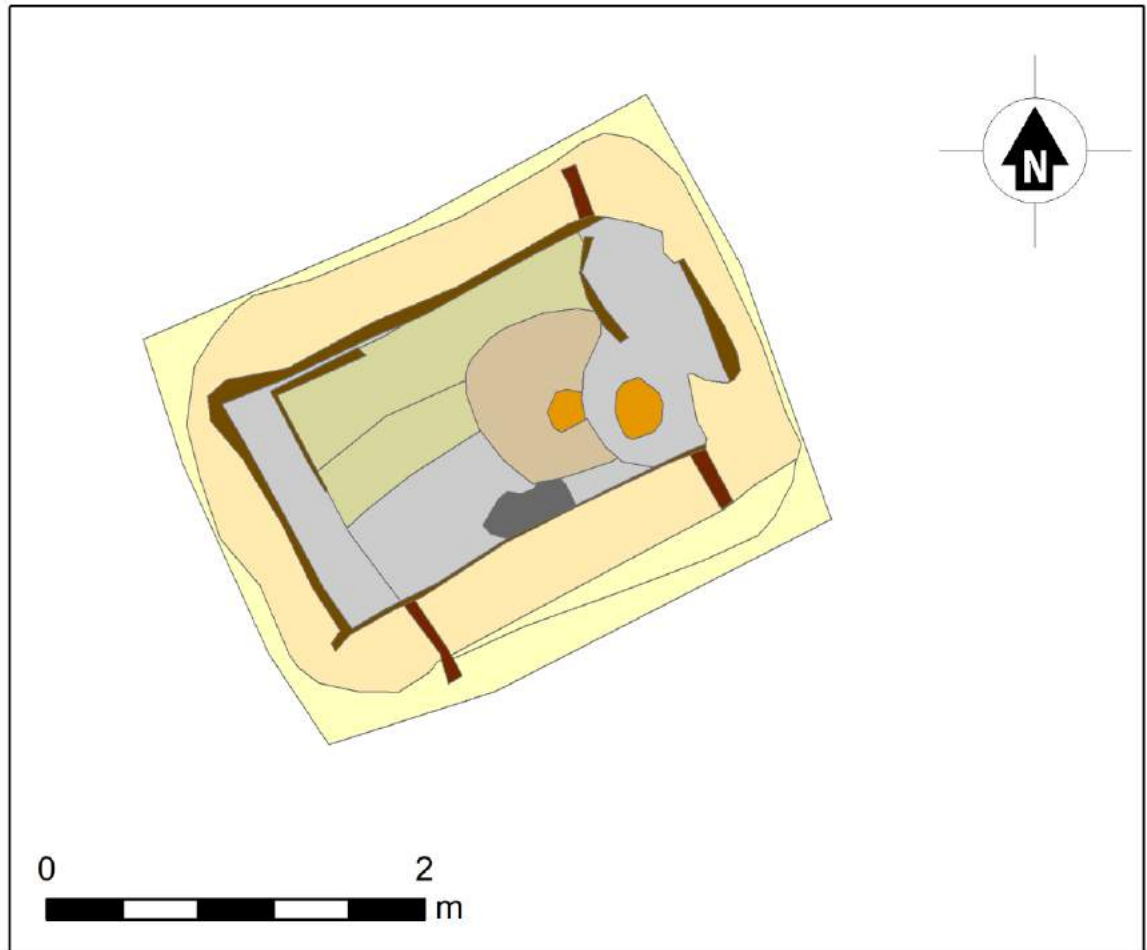
Graf 2
Vlak 8
-100 cm

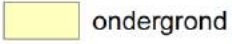

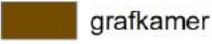

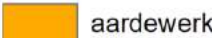

DE OPGRAVING

Graf 2

- Ook een kamergraf
- Met grafkist
- En 'roofkuil'

 ondergrond	 grafkuil	 grafkamer	 balken	 grafkamervulling
 kistvulling	 roofkuil	 aardewerk pot		 ijzer lanspunt

DE OPGRAVING

Graf 2
Vlak 10
-110 cm

DE OPGRAVING

Graf 2

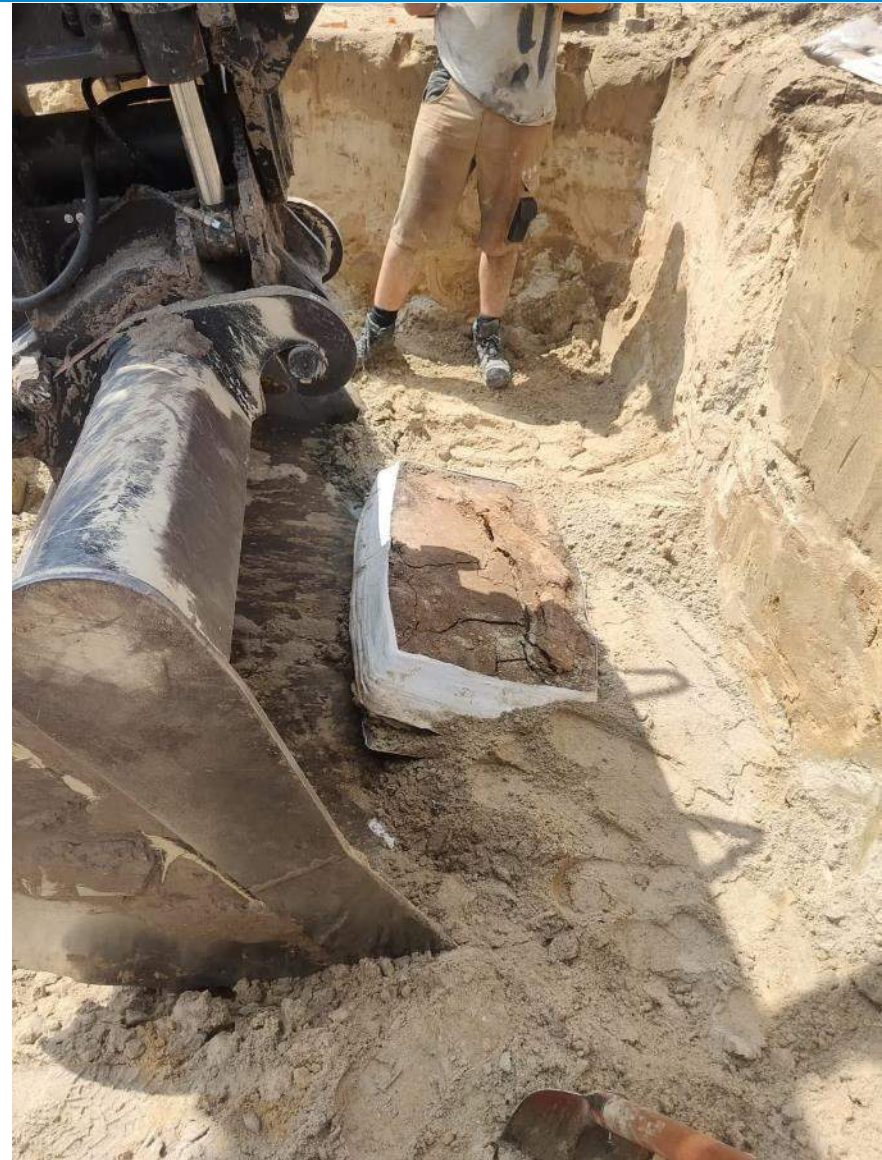
Wordt *en bloc* geborgen

DE OPGRAVING

Graf 2

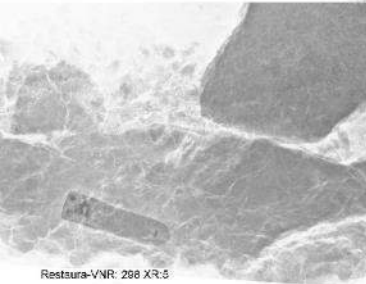
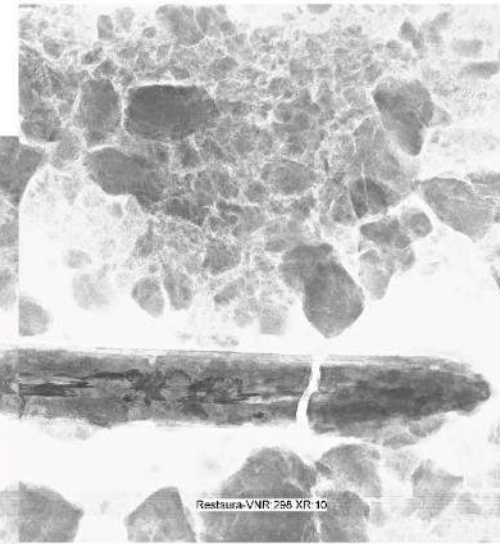
Wordt *en bloc* geborgen

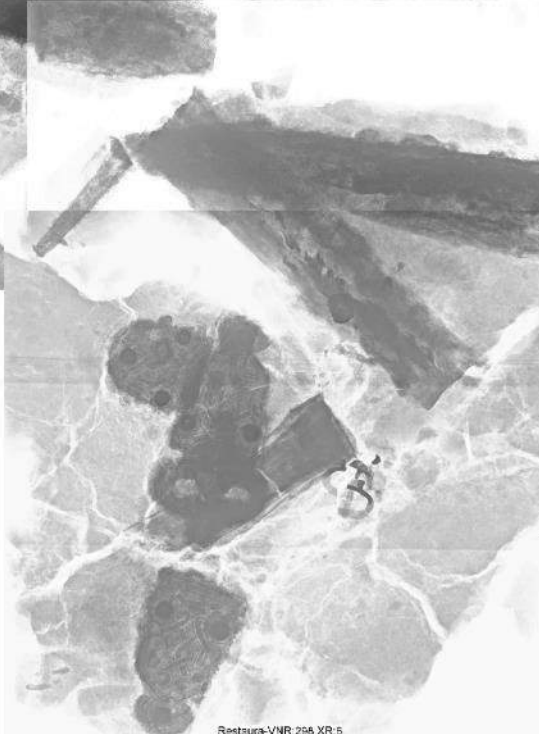
DE OPGRAVING

Graf 2

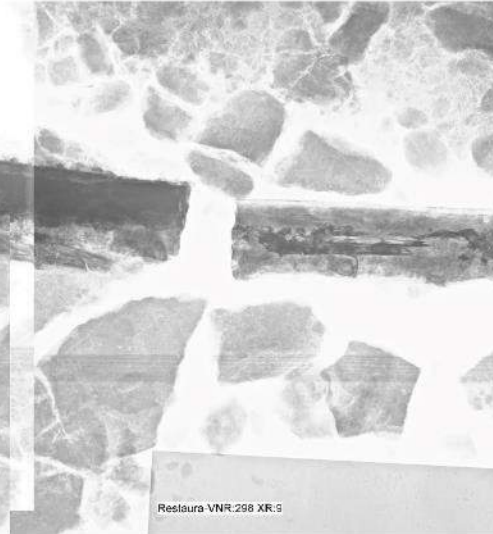
Röntgenopnamen

Restaura-VNR. 298 XR:5

Restaura-VNR. 298 XR:5

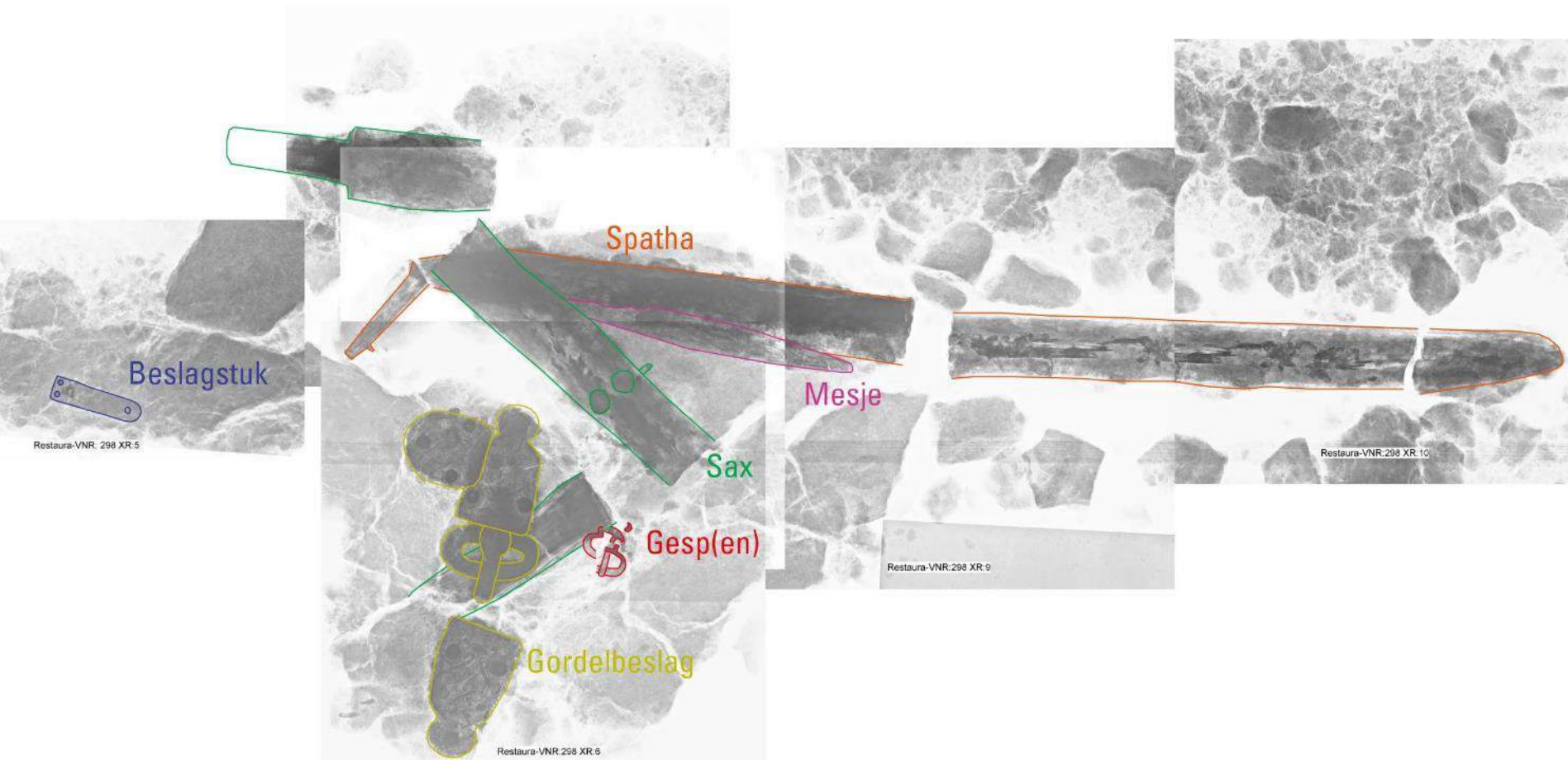

Restaura VNR.298 XR:5

DE OPGRAVING

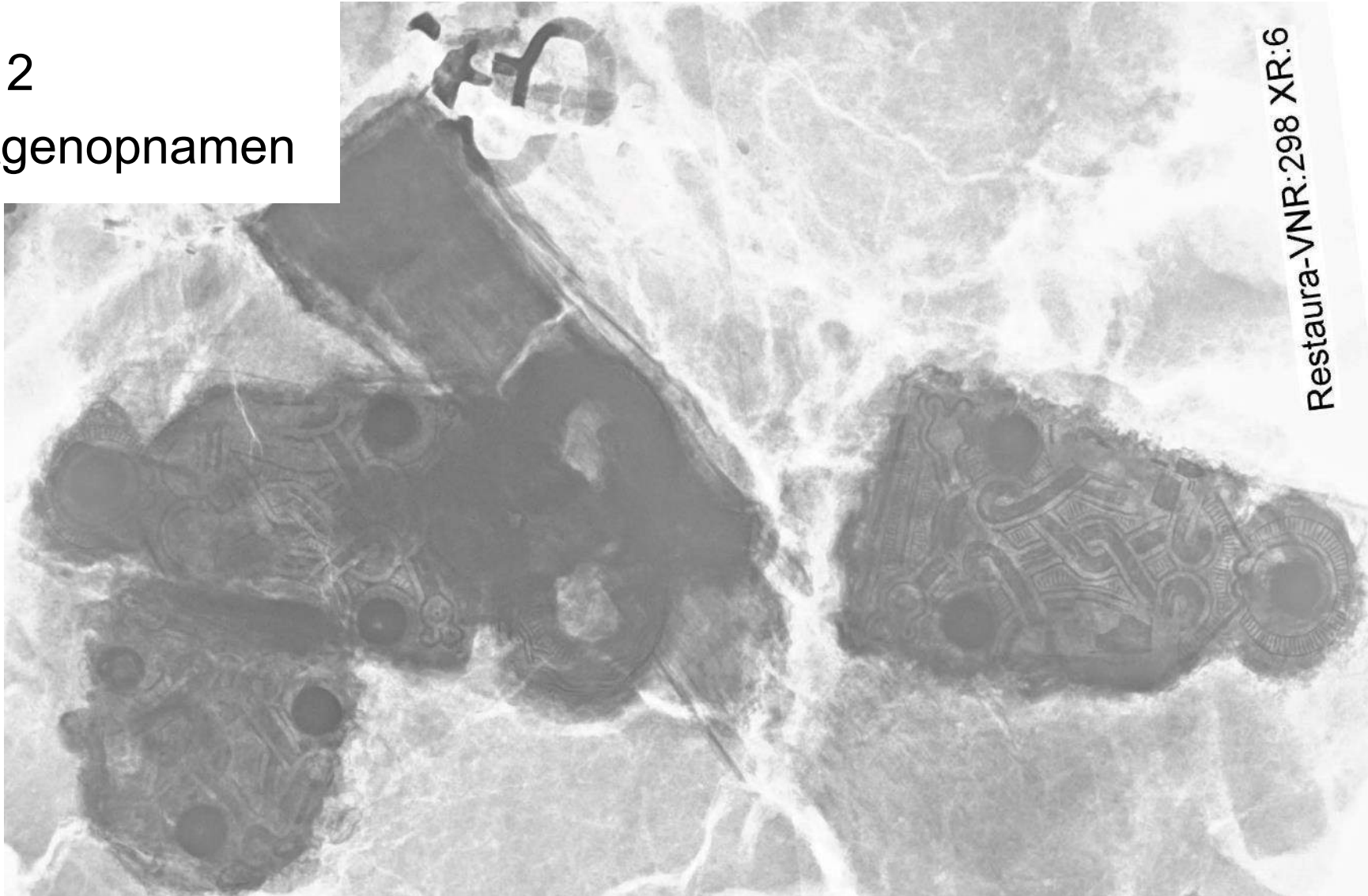
Graf 2

Röntgenopnamen

DE OPGRAVING

Graf 2 Röntgenopnamen

Restaura-VNR:298 XR:6

DE OPGRAVING

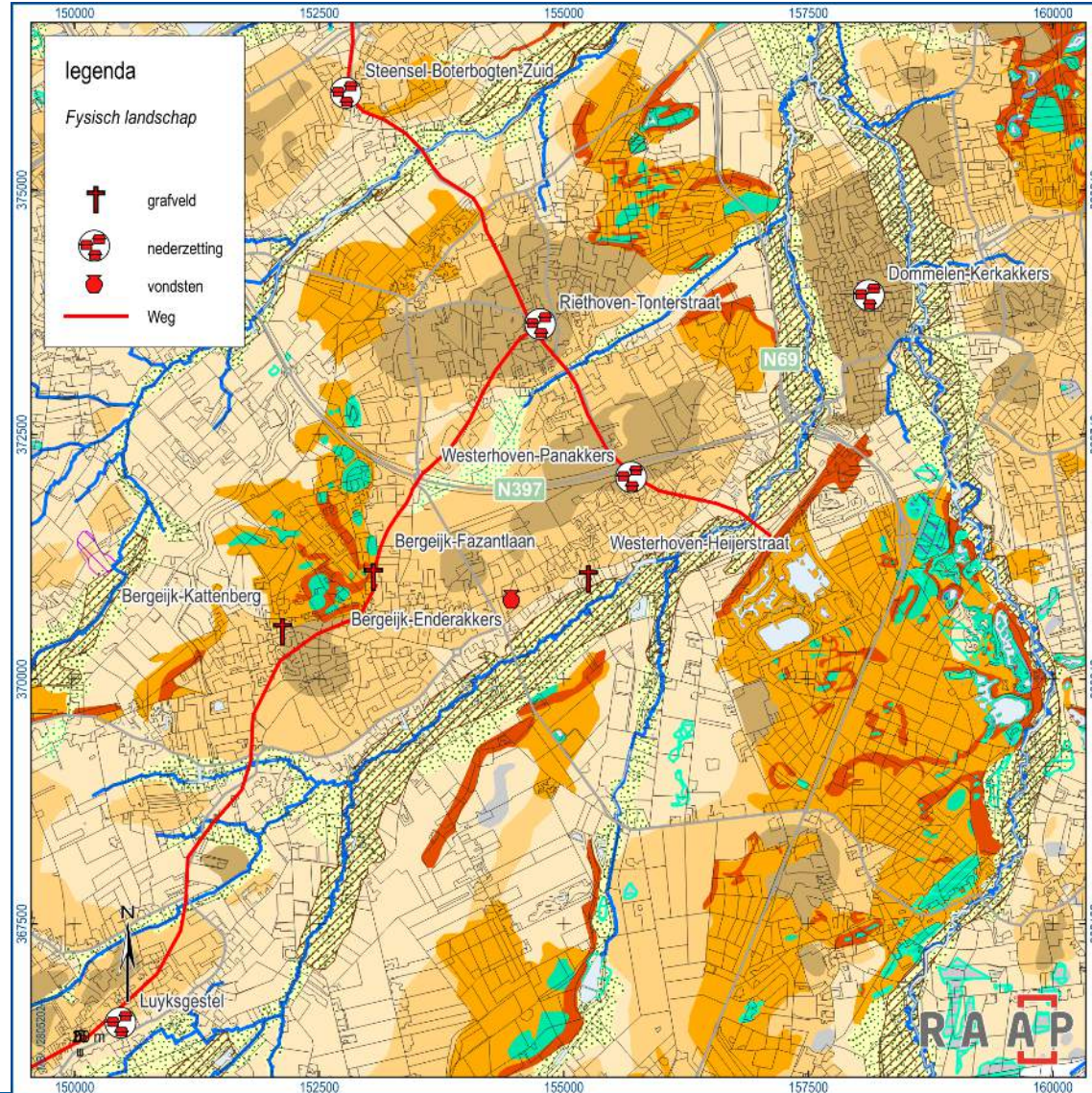
Museum het Valkhof

MEROVINGISCHE BEWONING

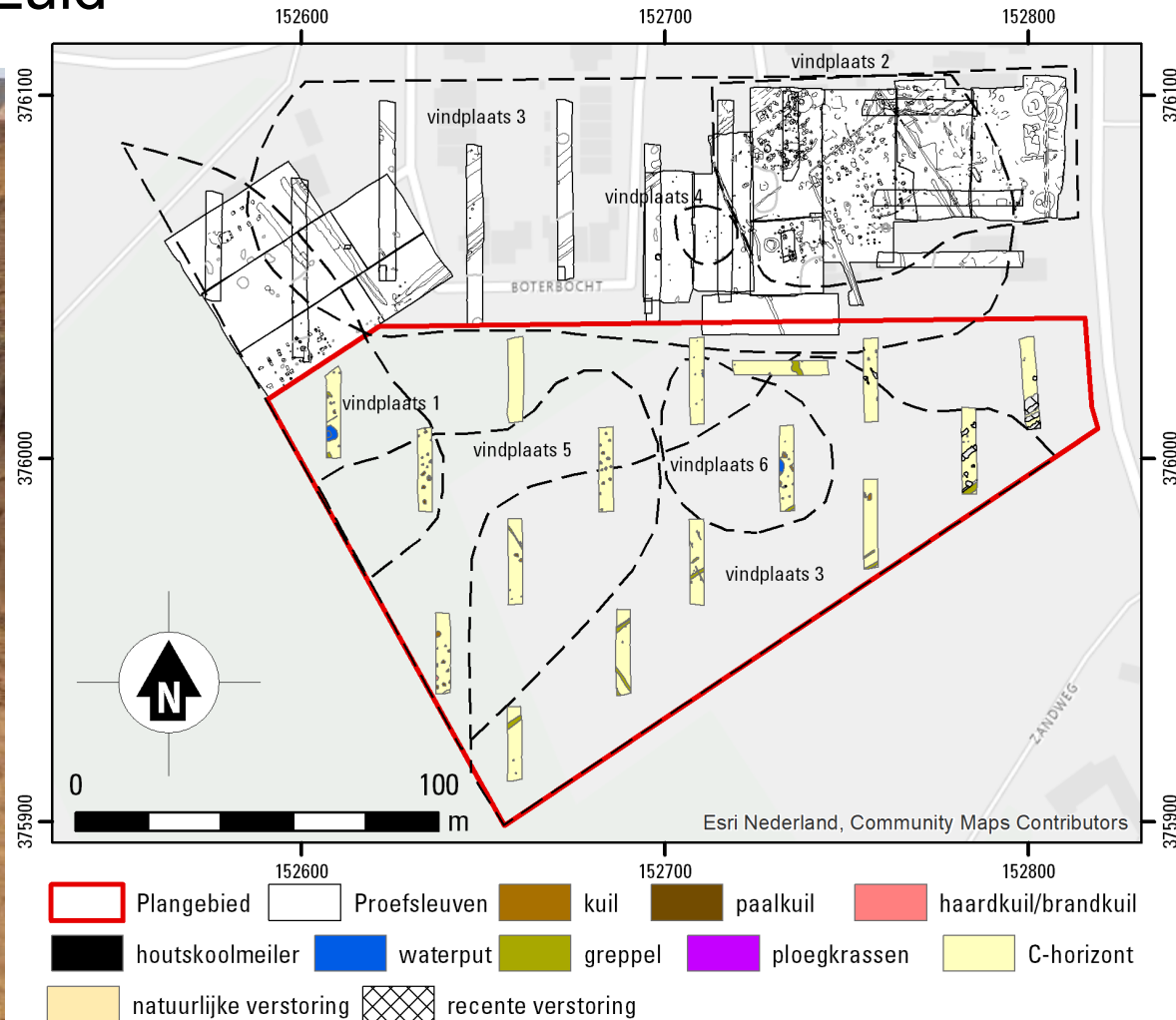
Riethoven staat niet op zich

- Deel van veel groter Merovingisch landschap
- Tonterstraat is mogelijk al Romeins
- Merovingische weg bij Fazantlaan

MEROVINGISCHE BEWONING

- Steensel-Boterbogten Zuid

DANK U VOOR UW AANDACHT

VU**hbs**

archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

